

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

**Факультет суспільних та прикладних наук
Кафедра права та публічного управління**

на правах рукопису

ДУХНЯК РОМАН ВАСИЛЬОВИЧ

**МІСЦЕ І РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ
ГОСПОДАРЮВАННЯ**

УДК 351

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра

Науковий керівник: к.держ.упр. Гамалюк Б.М.

Івано-Франківськ -2024

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ

«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права та публічного управління

Освітній ступінь: «магістр»

Спеціальність: «281 Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

в. о. завідувач кафедри права та публічного управління

к.ю.н., Ходак С. М.

С. Ходак
«29» серпня 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Духняку Роману Васильовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання»
2. Керівник роботи Гамалюк Богдан Михайлович, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри права та публічного управління
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ректора університету від «30» серпня 2023 року № 59/1 с
3. Строк подання студентом роботи 16 лютого 2024 р.
4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)
1. Теоретичні засади державного регулювання господарської діяльності в умовах
воєнної економіки, 2. Місце і роль державного регулювання у сфері
господарювання, 3. Пріоритетні напрями формування державного регулювання
господарської діяльності в сучасних умовах військового стану
5. Дата видачі завдання: 30 серпня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи	до 22 вересня 2023 року	виконано
2	Складання плану кваліфікаційної роботи та затвердження керівником	до 29 вересня 2023 року	виконано
3	Написання розділу 1 «Теоретичні засади державного регулювання господарської діяльності в умовах воєнної економіки»	до 27 жовтня 2023 року	виконано
4	Написання розділу 2 «Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання»	до 24 листопада 2023 року	виконано
5	Написання розділу 3 «Пріоритетні напрями формування державного регулювання господарської діяльності в сучасних умовах військового стану»	до 22 грудня 2023 року	виконано
6	Написання вступу, висновків та формування списку використаних джерел	до 29 грудня 2023 року	виконано

Студент

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано та узагальнено теоретико-методологічні засади місця і ролі державного регулювання у сфері господарювання. В першому розділі роботи досліджено теоретичні засади державного регулювання господарської діяльності в умовах воєнної економіки. У другому розділі проаналізовано місце і роль державного регулювання у сфері господарювання. За результатами проведеного аналізу в третьому розділі роботи розкрито пріоритетні напрями формування державного регулювання господарської діяльності в сучасних умовах воєнного стану.

Ключові слова: державне регулювання господарської діяльності, економічні функції держави, демократичне суспільство, військовий стан, господарська діяльність, електронні сервіси, науково-технічна політика, інноваційна політика.

ANNOTATION

The qualification work substantiates and summarizes the theoretical and methodological principles of the place and role of state regulation in the field of business. In the first section of the work, the theoretical foundations of state regulation of economic activity in the conditions of the military economy are investigated. The second chapter analyzes the place and role of state regulation in the field of business. Based on the results of the analysis, the third section of the work reveals the priority directions of the formation of state regulation of economic activity in modern conditions of martial law.

Key words: state regulation of economic activity, economic functions of the state, democratic society, martial law, economic activity, electronic services, scientific and technical policy, innovation policy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ	
1.1. Науково-теоретичні засади державного регулювання господарської.....	5
діяльності у науці публічного управління та адміністрування	
1.2. Економічні функції держави в демократичному суспільстві.....	11
1.3. Особливості побудови раціонального регулювання господарської діяльності в сучасних умовах військового стану.....	23
Висновки до розділу 1.....	33
 РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ І РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ	
2.1. Сутність і метод державного регулювання господарської діяльності.....	34
2.2. Правові засади організації державного регулювання господарської діяльності в Україні.....	42
2.3. Інституційні особливості державного регулювання господарської діяльності в Україні.....	51
Висновки до розділу 2.....	60
 РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	
3.1. Пріоритетні напрями розвитку України.....	61
3.2. Електронні сервіси в сфері державного регулювання господарської діяльності.....	69
3.3. Науково-технічна та інноваційна державна політика.....	77
Висновки до розділу 3.....	85
ВИСНОВКИ.....	86
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	90

ВСТУП

Сфера господарювання відіграє ключову роль у розвитку країни, вона включає в себе різні галузі, підприємства та суб'єкти, що забезпечують виробництво, обіг товарів і послуг, створення робочих місць та формування доходів. Однак, вільний ринок не завжди здатний самотійно забезпечити ефективне та справедливе функціонування економічної системи. Виникають різноманітні проблеми, такі як нерівність, монополізація, екологічні проблеми, нестабільність ринків та соціальна напруга.

Актуальність теми: полягає в тому, що виникає потреба в державному втручанні та регулюванні економіки для забезпечення балансу між ринковими механізмами та інтересами суспільства.

Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання стають актуальними питаннями для дослідження та обговорення. Вивчення цієї теми допоможе розкрити механізми та принципи функціонування державного регулювання, його вплив на економічні процеси та соціальний розвиток, а також оцінити ефективність застосування регулюючих заходів.

Мета дослідження: метою даної магістерської роботи є детальне вивчення місця і ролі державного регулювання у сфері господарювання. Конкретні цілі дослідження включають:

- визначення поняття та сутності державного регулювання у сфері господарювання;
- розкриття функцій та принципів державного регулювання;
- аналіз місця державного регулювання у розвитку економіки та стабільності господарського середовища;
- вивчення впливу державного регулювання на конкуренцію, інновації, захист прав споживачів та екологічні стандарти;
- оцінка ефективності державного регулювання у сфері господарювання;
- формулювання рекомендацій щодо подальшого вдосконалення державного регулювання.

Об'єкт та предмет дослідження - є державне регулювання у сфері господарювання.

Предметом дослідження - є місце і роль державного регулювання в економічних процесах, його вплив на ринкову конкуренцію, інноваційну активність, захист прав споживачів та екологічні стандарти.

Методологія дослідження - для досягнення поставлених цілей в роботі будуть використані наступні методи дослідження:

- аналіз літературних джерел, наукових публікацій, законодавчих актів, що стосуються державного регулювання у сфері господарювання;
- систематизація і узагальнення наукової літератури та теоретичних підходів до досліджуваної проблеми;
- застосування методів статистичного аналізу для оцінки ефективності державного регулювання;
- кейс-стаді та аналіз практичних прикладів державного регулювання у сфері господарювання;

Розділова структура магістерської роботи

Магістерська робота буде організована за наступною структурою:

- вступ;
- розділ 1. Теоретичні засади державного регулювання господарської діяльності в умовах воєнної економіки;
- розділ 2. Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання;
- розділ 3. Пріоритетні напрями формування державного регулювання господарської діяльності в сучасних умовах військового стану;
- висновки;
- список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ.

1.1 Науково-теоретичні засади державного регулювання господарської діяльності у науці публічного управління та адміністрування

Науково-теоретичні засади державного регулювання господарської діяльності в сфері публічного управління та адміністрування вивчаються та розробляються у багатьох галузях науки, включаючи публічне управління, економіку, політологію, право, соціологію та інші. Ці засади є фундаментом для розуміння ролі держави в регулюванні економіки та розвитку сучасних політичних та адміністративних систем.

У сучасних умовах державне регулювання економіки є необхідним інструментом для забезпечення стійкого та збалансованого розвитку економіки. Воно дозволяє державі контролювати ризики, реагувати на економічні кризи та забезпечувати соціальний прогрес. Також державне регулювання може стимулювати інвестиції, сприяти розвитку підприємництва та інновацій, підтримувати конкурентоспроможність національних компаній на світових ринках. Однак успіх державного регулювання залежить від його ефективності, справедливості, прозорості та забезпечення балансу між регулюванням та вільним функціонуванням ринку.

Державне регулювання у сфері господарювання є комплексною та багатогранною системою заходів, які здійснює держава з метою впливу на економічні процеси, діяльність підприємств та інших суб'єктів господарювання. Це активна діяльність держави, спрямована на стимулювання економічного розвитку, забезпечення ефективності функціонування ринків, зменшення негативних впливів на соціальну сферу та навколишнє середовище.

Поняття "державне регулювання у сфері господарювання" має різні тлумачення в економічній літературі та законодавстві. Для більш глибокого розуміння цього поняття розглянемо його ключові аспекти та компоненти.

Державне регулювання у сфері господарювання можна розглядати як систему спеціальних заходів, які держава вживає з метою впливу на економічні процеси та діяльність суб'єктів господарювання. Воно передбачає застосування різних інструментів та механізмів, таких як законодавство, фіскальна політика, грошово-кредитна політика, регулювання ринків, стимулювання інновацій та соціальної справедливості.

Державне регулювання орієнтоване на досягнення певних цілей, які можуть бути економічними, соціальними або екологічними. Ці цілі включають забезпечення сталого економічного зростання, стабільності ринків, стимулювання інновацій, захист прав споживачів, підтримку соціального благополуччя та збереження довкілля.

Державне регулювання у сфері господарювання включає такі ключові компоненти (див. Табл. 1):

Таблиця 1

Компоненти державного регулювання

Назва	Зміст
законодавче регулювання:	держава встановлює закони, нормативні акти та правила, які регулюють господарські відносини, діяльність підприємств, захист прав та інтересів учасників господарювання. Законодавство визначає правила гри на ринку та регламентує діяльність суб'єктів господарювання.
соціальне регулювання:	держава забезпечує соціальний захист, створює соціальні програми та механізми, що спрямовані на забезпечення соціальної справедливості, рівних можливостей, захист

	прав працівників та споживачів. Вона також регулює соціальні відносини, включаючи сферу охорони здоров'я, освіти, житлової політики тощо.
регулювання ринків:	держава встановлює правила та механізми ринкового конкурентного середовища, контролює монополії, запобігає недобросовісній конкуренції та впливає на формування цін на ринках. Вона також може регулювати зовнішню торгівлю, застосовувати митні бар'єри та інші заходи для захисту внутрішнього ринку.
грошово-кредитне регулювання:	держава впливає на грошову систему, кредитну політику та процеси фінансування економіки. Це включає встановлення процентних ставок, регулювання обсягів грошової маси, контроль за банківською діяльністю та регулювання інших фінансових механізмів.
фіскальне регулювання:	держава використовує фіскальні інструменти, такі як оподаткування, бюджетна політика, фінансові стимули та пільги, для впливу на господарські процеси та стимулювання певних секторів економіки. Фіскальне регулювання має на меті забезпечити ефективне використання ресурсів та розподіл доходів.
екологічне регулювання	держава приділяє увагу охороні навколишнього середовища, встановлює екологічні стандарти, регламентує діяльність підприємств щодо викидів шкідливих речовин, використання природних ресурсів та впливу на біорізноманіття.

Основні науково-теоретичні аспекти державного регулювання господарської діяльності включають:

1. Економічні теорії ринку та ролі держави: серед найважливіших

теорій відзначаються класична, неокласична, Кейнсіанська теорія ринкової справедливості, а також інституціональна економіка. Вони аналізують ринкові відносини, роль держави в коригуванні ринкових вад та формуванні громадських благ.

2. Теорії публічного управління: тут розглядаються поняття та принципи ефективного публічного управління, включаючи принципи економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної сталості.
3. Політичні теорії регулювання: вони досліджують взаємодію політики та економіки, а також роль політичних інститутів у прийнятті регулюючих рішень.
4. Правові основи регулювання: розглядаються правові аспекти державного регулювання, включаючи конституційні засади, законодавство, регулюючі акти та міжнародні договори.
5. Соціальні та соціокультурні аспекти: досліджуються вплив регулювання на соціальну справедливість, рівень життя громадян, та соціокультурні наслідки державної політики.
6. Сучасні моделі регулювання: розробляються нові моделі та підходи до державного регулювання, такі як концепція "смарт-регулювання" (smart regulation), яка використовує сучасні технології та аналітичні методи для забезпечення більшої точності та ефективності регулювання.
7. Міжнародний досвід: вивчення досвіду інших країн у сфері державного регулювання, адаптація та впровадження найкращих практик.

Як показує історичний досвід, завжди держава регулювала, в тій чи іншій мірі, економічні, політичні та соціальні процеси в середині країни.

Етапи становлення та цілі державного регулювання економіки варіюються в залежності від конкретного історичного контексту країни. Однак, основні етапи можуть бути узагальнені наступним чином:

Перший етап: Формування державної ролі в економіці

Це період початку індустріальної революції та перехід від феодального ладу до капіталістичної економіки. В цей період державне регулювання економіки звели до мінімального державного втручання для забезпечення основних умов функціонування ринку, економічні процеси розвивались на основі вільної конкуренції. Це передбачало створення постійно діючих механізмів та стимулів підвищення ефективності виробництва. Дана політика дістала назву концепція "ліберальної економіки", суть її зводилась до того, що де держава більш пасивна та обмежується забезпеченням правил гри. Про-те механізм ринкового саморегулювання не зміг впоратись в багатьох галузях господарювання, що стосується природніх монополій – він взагалі не спрацював.

Другий етап: Розширення ролі держави в економіці

Цей етап, більшість вчених, відносять період (10-ті роки- перша половина 50-х років XX ст.).

Цей період характеризується несистемним (аномально-кризовим) втручанням держави в регулювання економічних процесів. Провідні вчені того часу вважали, що у випадку коли ринковий механізм не спрацює, держава повинна корегувати за допомогою регульованих заходів для забезпечення соціальної справедливості та економічного розвитку. Введення регулюючих законодавчих актів щодо праці, соціального захисту, охорони навколишнього середовища тощо.

Про-те, слід зазначити, що державне регулювання економіки використовували лише в період кризового стану економічної системи, коли нормальні процеси економічної діяльності були неможливими або обмежені з економічних та політичних причин. Державне регулювання економіки полягало у втіленні конкретних програм уряду.

Третій етап: Поступове дерегулювання та перебудова регуляторної політики

Цей період можна охарактеризувати, що системне державне регулювання економіки являється постійно діючою невід'ємною підсистемою ринкової економіки. В цей період відбуваються:

- реформи ринкової економіки та прийняття принципів лібералізації;
- приватизація державних підприємств та зменшення державного сектору;
- перехід до ринкових механізмів але з відповідним контролем за забезпеченням конкуренції та виключенням монополій.

Різноманітні теоретичні моделі державне регулювання економіки впроваджують у країнах із різними ступенями розвитку ринкових відносин. У зв'язку із посиленням впливу глобальних чинників на функціонування національних економік, світовою фінансовою кризою 2008 р. деякі фахівці висловлюють думку стосовно початку IV етапу розвитку системи державне регулювання економіки. Його суттєвою ознакою є посилення взаємодії національних систем регулювання економіки з глобальними регуляторами, стрімке зростання ролі фінансових ринків у підтримці розвитку світогосподарських зв'язків.

Питання які я розкриваю в даній магістерській роботі були обговорені на науково-практичних семінарах, які організував Львівський державний університет внутрішніх справ, а також конференціях університету Короля Данила. Тези апробації опубліковані в збірнику тез доповідей учасників науково-практичного семінару який проходив 20 жовтня 2023р. на тему «Актуальні проблеми правового регулювання економічного відновлення України» [38, с17].

Загальна мета досліджень у цій області полягає в тому, щоб зрозуміти, як держава може здійснювати регулювання господарської діяльності таким чином, щоб досягти балансу між вільним ринком, інтересами громадян та загальною благодаттю. Наукові та теоретичні засади допомагають визначити оптимальні

моделі та стратегії державного втручання в економіку для досягнення заданих цілей.

1.2 Економічні функції держави в демократичному суспільстві

Держава у сфері господарювання включають різні аспекти економічної діяльності та суспільного життя, де держава може втручатися з метою забезпечення стабільності, розвитку та впливу на певні процеси.

В сучасних умовах держава виконує багатоманітні функції, вичерпний перелік яких скласти дуже непросто, тому як, вітчизняні, так і зарубіжні вчені класифікують економічних функцій держави по різному. «Серед науковців, які здійснювали дослідження даної тематики слід відзначити: ДЖ. М. Кейнс, Ф. Котлер, ДЖ.С. Мілля, А. Маршал С., В. Апій, Г. В. Смолин, А. Гнатюк, Г. Пилипенко та інші. Водночас сучасний стан дослідження, вказує на необхідність більш теоретичного розгляду питань реформування» [38 с.18].

Основні економічні функції держави включають наступне:

1.Макроекономічна стабільність: є одним із ключових функцій державного регулювання у сфері господарювання. Вона відображає стабільність основних макроекономічних показників країни, таких як інфляція, безробіття, рівень валютного курсу, бюджетний дефіцит тощо. Основна мета макроекономічної стабільності полягає в забезпеченні економічної стійкості та уникненні серйозних коливань, які можуть впливати на господарську активність та благополуччя нації. Незважаючи на те, що Україна перебуває у війні з агресором уряду, за допомогою держав, що сповідують демократичні цінності, вдається стабілізувати та утримати макроекономічну стабільність.

2.Грошово-кредитна політика: є одним з ключовим елементом державного регулювання у сфері господарювання. Вона відображається у впливі держави на

грошовий обіг, кредитну активність та ліквідність банківської системи з метою досягнення економічних цілей та забезпечення стабільності фінансової системи (див *рисунок 1*). Грошово-кредитна політика включає ряд інструментів та заходів, спрямованих на вплив на грошовий ринок та кредитний ринок. Основні аспекти грошово-кредитної політики:

Рисунок 1 – Заходи кредитно-грошового регулювання

Відсоткові ставки: держава встановлює рівень відсоткових ставок, які впливають на вартість кредитів та депозитів. Високі відсоткові ставки можуть знизити кредитну активність та витрати споживачів, що може призвести до зниження інфляції. Низькі відсоткові ставки, натомість, сприяють стимулюванню кредитного попиту та економічного зростання.

Резервні вимоги: держава може встановлювати обов'язкові резервні вимоги для банків, тобто частку їхніх активів, яку вони повинні утримувати у вигляді резервів у центральному банку. Це впливає на ліквідність банків та грошовий обіг.

Операції на відкритому ринку: державний банк може здійснювати операції купівлі-продажу цінних паперів на відкритому ринку. Це дозволяє контролювати обсяг грошової маси та впливати на відсоткові ставки.

Директивне кредитування: держава може надавати директивні кредити або гарантувати позики для певних секторів економіки, що сприяє підтримці цих секторів та стимулює їхній розвиток. На даний час діє пільгова програма 5,7,9.

Валютна політика: держава може втручатися на валютному ринку для забезпечення стабільності національної валюти. Це важливо для забезпечення внутрішньої та зовнішньої стійкості.

Грошово-кредитна політика впливає на рівень інфляції, обсяг кредитування, інвестиційну активність, експорт та імпорт, а також загальну стабільність економіки. Вона вимагає уважного балансу між різними економічними цілями та підходами, забезпечуючи економіку оптимальними умовами для розвитку та стабільності.

3. Бюджетно податкова політика: є одним з ключових елементів державного регулювання у сфері господарювання. Вона включає в себе використання бюджетних інструментів та податкової політики для досягнення економічних цілей та забезпечення стабільності фінансової системи держави. Фіскальна політика має великий вплив на рівень економічного розвитку, розподіл доходів та соціальну справедливість (див рисунок 2).

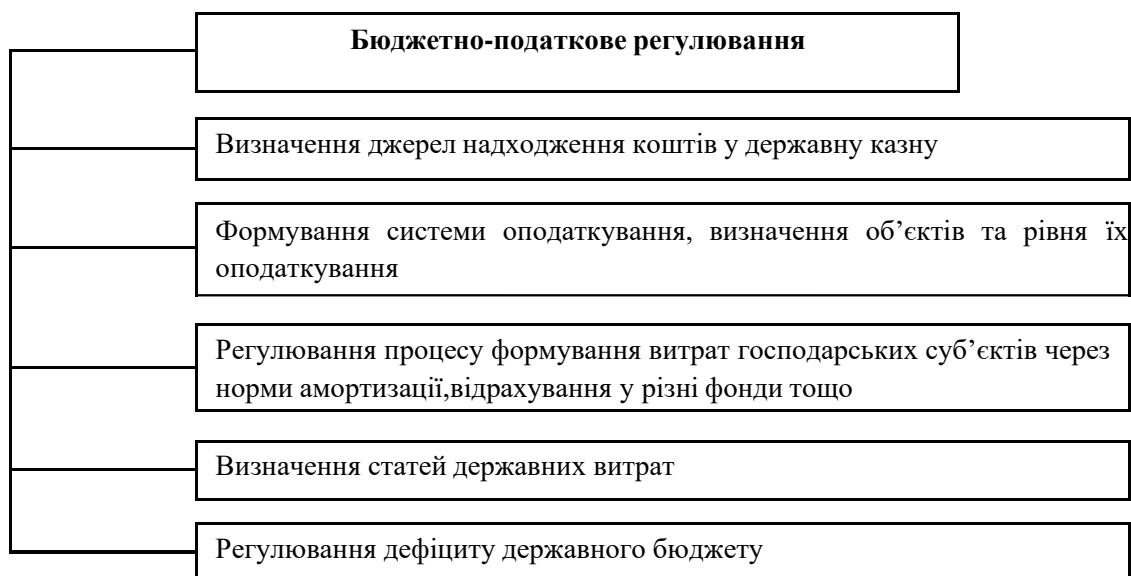

Рисунок 2. – Заходи бюджетно-податкового регулювання

Основні аспекти бюджетно податкової політики політики:

-податкова політика: держава встановлює рівень податків та їхню структуру.

Це може включати податки на доходи, прибуток, власність, споживчі товари та послуги, оподаткування підприємств тощо. Податкова політика впливає на доходи державного бюджету, стимулює чи гальмує виробництво, споживання та інвестиції;

-бюджетна політика: держава формує та здійснює бюджетні видатки. Вона призначає кошти на різні галузі, такі як освіта, охорона здоров'я, інфраструктура, оборона, соціальна підтримка тощо. Бюджетна політика впливає на розподіл ресурсів в економіці та забезпечує фінансування важливих програм та проектів.

-дефіцит та перевищення бюджету: Держава може намагатися збалансувати бюджет або використовувати дефіцит чи перевищення. Дефіцит бюджету може бути використаний у періоди економічних спадів для стимулювання внутрішнього попиту та інвестицій. Перевищення бюджету може бути

використане для зниження інфляційного тиску або резервування коштів на майбутні проекти.

Фіскальні стимули: держава може надавати податкові пільги або знижувати податкові ставки для певних галузей чи видів діяльності, що сприяє стимулюванню інвестицій та розвитку певних секторів.

Соціальна політика: фіскальна політика також може бути спрямована на забезпечення соціальної справедливості. Це може включати надання соціальних пільг, підтримку найбільш вразливих верств населення, забезпечення доступу до освіти та охорони здоров'я.

Фіскальна політика є, також, одним з ключових елементів державного регулювання у сфері господарювання. Вона включає в себе використання бюджетних інструментів та податкової політики для досягнення економічних цілей та забезпечення стабільності фінансової системи держави. Фіскальна політика має великий вплив на рівень економічного розвитку, розподіл доходів та соціальну справедливість.

4. Торгівельна політика: держава регулює торгівлю, встановлює мита, контролює імпорт та експорт з метою захисту національних інтересів та підтримки внутрішнього виробництва.

Торгівельна політика є важливим елементом державного регулювання у сфері господарювання, оскільки вона впливає на зовнішню торгівлю, експорт, імпорт, конкурентоспроможність національних виробників та загальну економічну динаміку країни. Торгівельна політика має на меті забезпечення національних інтересів та стимулювання розвитку економіки.

Основні аспекти торговельної політики:

Тарифи та мита: держава може встановлювати тарифи (мита) на імпортовані товари. Високі тарифи знижують конкурентоспроможність імпортованих товарів та сприяють розвитку внутрішнього виробництва. Низькі тарифи

сприяють збільшенню імпорту та розширенню асортименту товарів на внутрішньому ринку.

Торговельні угоди: держава може укласти двосторонні або багатосторонні торговельні угоди з іншими країнами. Ці угоди можуть передбачати зниження тарифів, спрощення митних процедур, захист інтелектуальної власності та інші положення, що сприяють зростанню обсягів міжнародної торгівлі.

Експортні та імпорتنі обмеження: держава може встановлювати обмеження на експорт або імпорт певних товарів. Це може бути пов'язано з національною безпекою, охороною навколишнього середовища, регулюванням цін тощо.

Торговельні субсидії: держава може надавати фінансову підтримку своїм виробникам для забезпечення їхньої конкурентоспроможності на міжнародному, а також на внутрішньому ринку. Це може включати прямі підсумки, податкові пільги, кредитування тощо.

Антидемпінгові заходи: держава може вживати заходів проти демпінгової практики, коли імпортовані товари продаються на внутрішньому ринку за цінами нижчими від їхньої вартості виробництва.

Заходи зі забезпечення якості та безпеки товарів: держава може встановлювати стандарти якості, безпеки та відповідності для товарів, що ввозяться на її територію.

Торговельна політика має великий вплив на економіку, конкурентоспроможність внутрішніх виробників, зовнішньоекономічні відносини та баланс платежів країни. Вона вимагає обережного балансу між підтримкою внутрішнього виробництва та сприянням міжнародної торгівлі, а також врахуванням національних інтересів та міжнародних зобов'язань.

5. Конкурентна політика: держава забезпечує створення конкурентного середовища на ринках, контролює монополії та недопущення антиконкурентної діяльності.

Конкурентна політика є важливим елементом державного регулювання у сфері господарювання, спрямованим на забезпечення конкуренції на ринку, підтримку рівної гри для усіх учасників та захист прав споживачів. Вона має на меті стимулювання ефективності, інновацій та розвитку національної та міжнародної економіки.

Основні аспекти конкурентної політики:

Антимонопольне регулювання: держава встановлює антимонопольні норми та правила, які запобігають формуванню монополій та зловживанню домінуючим становищем на ринку. Це включає заборону антимонопольних угод, концентрації підприємств, недостовірної реклами та інші заходи для забезпечення конкуренції. Контроль за дотриманням в Україні покладено на Антимонопольний комітет України.

Регулювання цін: держава може втручатися в регулювання цін на товари та послуги, які мають стратегічне значення або велике вплив на життя споживачів. Це може забезпечити адекватні ціни та запобігти зловживанню підприємствами своєї позиції на ринку.

Створення конкуренції: держава може сприяти створенню конкуренції на ринках шляхом підтримки нових підприємств, сприяння інноваціям та покращенням підприємницького середовища.

Захист прав споживачів: держава може встановлювати стандарти якості та безпеки товарів, контролювати рекламу, забезпечувати інформаційну підтримку для споживачів, щоб захистити їхні права та інтереси.

Регулювання інновацій та інтелектуальної власності: держава може встановлювати правила щодо захисту прав на інтелектуальну власність та сприяти інноваційній діяльності.

Конкурентна політика сприяє розвитку економічної конкуренції, стимулює ефективне використання ресурсів, сприяє підвищенню якості товарів та послуг, забезпечує рівні можливості для всіх учасників ринку. Вона є важливим інструментом для підтримки інновацій та розвитку, забезпечення конкурентоспроможності національної економіки в глобальному контексті.

6. Соціальна політика: держава регулює питання соціального захисту, забезпечення мінімальних стандартів життя, охорони здоров'я та освіти.

Соціальна політика є важливим елементом державного регулювання у сфері господарювання, спрямованим на забезпечення соціальної справедливості, соціальної підтримки населення та покращення якості життя. Вона охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на забезпечення соціального захисту, освіти, охорони здоров'я, житлової політики та інших аспектів суспільного благополуччя.

Основні аспекти соціальної політики:

Соціальний захист: держава встановлює систему соціального забезпечення, яка включає пенсії, допомогу по безробіттю, допомогу сім'ям з дітьми, підтримку осіб з обмеженими можливостями та інші види соціальних пільг. Мета - забезпечити основні потреби та гідний рівень життя для всіх громадян.

Освіта: держава забезпечує доступ до якісної та доступної освіти. Це включає надання загальної, професійної та вищої освіти, підтримку наукових досліджень та інновацій.

Охорона здоров'я: держава забезпечує доступ до медичних послуг, розробляє системи медичного страхування, сприяє запобіганню захворювань та покращенню загального стану здоров'я населення.

Житлова політика: держава регулює ринок нерухомості, сприяє доступу до житла для всіх шарів населення, особливо для малозабезпечених груп.

Зайнятість та працевлаштування: держава розробляє програми підтримки зайнятості, сприяє створенню нових робочих місць, регулює умови праці та захищає права працівників.

Соціальна рівність: держава впливає на зменшення соціальної нерівності через систему оподаткування, розподіл соціальних пілг, програми підтримки малозабезпечених верств населення.

Соціальна політика допомагає покращити якість життя громадян, забезпечити рівні можливості, знизити вразливість та ризики у суспільстві. Вона важлива для забезпечення стабільності, соціальної гармонії та зростання національного благополуччя.

7.Екологічна політика: держава встановлює норми та стандарти щодо екологічної безпеки, контролює використання природних ресурсів та здійснює заходи для збереження довкілля.

Екологічна політика є ключовим елементом державного регулювання у сфері господарювання, спрямованим на забезпечення екологічної стійкості, охорону природних ресурсів, збереження біорізноманіття та забезпечення здоров'я населення. Вона ставить перед собою завдання забезпечити баланс між економічним розвитком і збереженням природи.

Основні аспекти екологічної політики:

Законодавча та регуляторна база: держава встановлює нормативи, стандарти та правила, які регулюють використання природних ресурсів, викиди

шкідливих речовин, утилізацію відходів та інші аспекти, що впливають на навколишнє середовище.

Охорона природних ресурсів: держава впроваджує заходи для збереження природних ресурсів, включаючи ліси, водні ресурси, ґрунти та мінеральні багатства.

Заходи для зменшення забруднення: держава встановлює обмеження на викиди шкідливих речовин у повітря, воду та ґрунт. Це може включати встановлення екологічних стандартів для промислових підприємств, підтримку використання чистих технологій, впровадження системи обов'язкової сертифікації тощо.

Біорізноманіття та охорона природних екосистем: держава створює заповідники, національні парки та інші території зі спеціальним режимом охорони для збереження біорізноманіття та різноманітних природних екосистем.

Рециклінг та утилізація відходів: держава сприяє рециклінгу матеріалів, організовує системи збору та переробки відходів, що допомагає знизити негативний вплив відходів на навколишнє середовище.

Екологічна освіта та інформування: держава просуває екологічну свідомість населення, забезпечує інформаційну підтримку щодо екологічних проблем та можливостей їх вирішення.

Екологічна політика має важливе значення для збереження природи, забезпечення сталого розвитку та здоров'я населення. Вона сприяє покращенню якості довкілля, зменшенню ризиків екологічних катастроф, а також створює сприятливі умови для сталого розвитку економіки в довгостроковій перспективі.

8.Інноваційна політика: держава підтримує розвиток інновацій, науково-технічного потенціалу та інноваційних проєктів для стимулювання технологічного розвитку.

Інноваційна політика є важливим елементом державного регулювання у сфері господарювання, спрямованим на підтримку та стимулювання інноваційної діяльності, розвитку нових технологій, підвищення конкурентоспроможності економіки та створення умов для сталого росту.

Основні аспекти інноваційної політики:

Фінансова підтримка: держава надає фінансову підтримку інноваційним проєктам, дослідженням та розробкам. Це може включати гранти, субсидії, податкові пільги, кредитні програми для інноваційних підприємств.

Науково-технічний розвиток: держава стимулює науково-дослідну роботу та впровадження нових технологій в промисловість. Це може включати фінансування досліджень, створення технологічних інкубаторів та інноваційних парків.

Освіта та підготовка кадрів: держава сприяє розвитку науково-технічної освіти, створенню спеціалізованих навчальних програм та центрів, які готують фахівців з інноваційного напрямку.

Трансфер технологій: держава підтримує передачу технологій з наукових установ до практичного застосування в бізнесі. Це може включати сприяння партнерствам між дослідницькими інститутами та промисловими підприємствами.

Законодавча база: держава встановлює правові норми, які сприяють захисту інтелектуальної власності, патентуванню нових винаходів, розробок та інших інновацій.

Створення інноваційної інфраструктури: держава стимулює створення інноваційних центрів, інкубаторів, технопарків, де підприємства можуть співпрацювати та розвивати нові ідеї та технології.

Інноваційна політика сприяє розвитку високотехнологічних галузей, підвищенню продуктивності, створенню нових робочих місць та забезпечує конкурентоспроможність країни в глобальному економічному просторі. Вона сприяє розвитку науки, технологій та інновацій, які є ключовими факторами для сталого економічного росту та покращення якості життя.

9. Зовнішньоекономічні відносини: держава встановлює зовнішньоекономічні відносини, укладає торговельні та інвестиційні угоди з іншими країнами.

Зовнішньоекономічні відносини є важливим елементом державного регулювання у сфері господарювання, спрямованим на забезпечення ефективної міжнародної торгівлі, інвестиційної активності та співпраці між державами. Ця політика сприяє розширенню економічних можливостей країни, залученню іноземних інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності.

Основні аспекти зовнішньоекономічних відносин як елемента державного регулювання:

Міжнародна торгівля: держава встановлює торговельні політики, тарифи, квоти та інші обмеження для забезпечення балансу в торговельних відносинах, захисту внутрішнього ринку та сприяння експорту та імпорту товарів.

Інвестиційна політика: держава привертає іноземні інвестиції шляхом створення сприятливих умов для інвесторів, включаючи зниження податкового навантаження, надання пільг, створення інфраструктури та забезпечення правової охорони.

Тарифна та нетарифна політика: держава встановлює тарифи на експорт та імпорт товарів, регулює ввіз і вивіз товарів, застосовує нетарифні обмеження

(квоти, заборони, ліцензії) для забезпечення економічних та стратегічних інтересів.

Договірна база: держава укладає міжнародні договори, торговельні угоди та інвестиційні угоди з іншими країнами для сприяння співпраці, зниження тарифних бар'єрів та створення сприятливих умов для бізнесу.

Розвиток економічних зон: держава може створювати спеціальні економічні зони, де діють спеціальні пільги та підтримка для іноземних інвесторів.

Міжнародні організації: держава співпрацює з міжнародними організаціями, такими як Всесвітня Торговельна Організація (ВТО), для розвитку та координації міжнародних торговельних норм.

Зовнішньоекономічна політика допомагає розвивати зовнішні економічні зв'язки, розширювати географію ринків збуту та джерел постачання, підвищувати економічну активність та сприяти розвитку інноваційних технологій. Вона сприяє впливові країни на міжнародному рівні, забезпечує різноманітні можливості для розвитку економіки та залучення іноземних інвестицій.

Ці економічні функції держави взаємодіють між собою та визначають загальну економічну політику держави. Державне регулювання у цих сферах допомагає забезпечити стабільний розвиток економіки, захистити інтереси громадян та підприємств, а також забезпечити ефективне функціонування ринкової системи.

1.3 Особливості побудови раціонального регулювання господарської діяльності в сучасних умовах військового стану

В зв'язку з військовою агресією російської федерації 24.02.2022р. в Україні введено воєнний стан. «Відповідно зараз зусилля держави спрямовані на

досягнення основної мети українського народу – захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України. Здобути вищезазначену мету можливе лише тоді, коли поєднується два основних способи. Першим з яких виступає воєнний фронт, а другий – економічний.»[26].

Побудова раціонального регулювання господарської діяльності в умовах військового стану є важливим завданням для забезпечення життєзабезпечення населення та ефективності оборони країни в умовах воєнного конфлікту. Особливості побудови такого регулювання включають наступне:

1. Централізація управління;
2. Мобілізація ресурсів;
3. Постачання населення;
4. Регулювання цін та ринків;
5. Економічна мобілізація;
6. Контроль за критично важливими об'єктами;
7. Інформаційна безпека;
8. Планування на випадок військових дій;
9. Залучення наукового співтовариства та інновації;
10. Міжнародні відносини.

1. Централізація управління: під час воєнного стану держава зазвичай переходить до централізованого управління, щоб ефективно реагувати на кризову ситуацію. Це може включати створення спеціальних комітетів, рад або штабів для координації дій і прийняття стратегічних рішень.

Централізація управління є надзвичайно важливим аспектом для ефективного керівництва країною. Ця централізація означає, що влада та

прийняття рішень концентруються в обмеженому колі відповідальних органів або осіб для забезпечення координації, швидкості та ефективності дій.

Централізація управління під час воєнного стану має на меті забезпечити ефективну реакцію на надзвичайну ситуацію та збереження національної безпеки. Однак це також може супроводжуватися обмеженнями прав та свобод громадян, і тому важливо забезпечити баланс між безпекою та збереженням громадянських прав та свобод.

2. Мобілізація ресурсів: - це процес залучення різних ресурсів, таких як військові сили, матеріальні ресурси, фінанси та людські ресурси, для забезпечення потреб оборони країни під час воєнних дій. Мобілізація ресурсів включає в себе ряд кроків та заходів для забезпечення успішного функціонування та обслуговування потреб оборони. Ось деякі основні аспекти мобілізації ресурсів під час воєнного стану:

Мобілізація Військових Сил:

- призов і мобілізація резервістів;
- постачання військ бойовою та побутовою технікою;
- тренування та підготовка військ до бойових дій.

Економічна Мобілізація:

- збільшення оборонних витрат та бюджету на оборону;
- перерозподіл бюджетних ресурсів на користь оборонних потреб.
- залучення приватного сектору до виробництва військового обладнання та матеріалів.

Мобілізація матеріальних ресурсів:

- збільшення виробництва та постачання військової техніки, зброї та амуніції;
- забезпечення запасами пального, продовольства, медичних засобів та інших матеріальних ресурсів для військ та населення.

Мобілізація Фінансових Ресурсів:

- збільшення оборонних видатків та видатків на військовий обладунок;

-видання оборонних облігацій та залучення фінансування від національних та міжнародних джерел.

Мобілізація Людських Ресурсів:

-мобілізація медичного персоналу та медичних ресурсів для надання допомоги пораненим та хворим;

-залучення волонтерів та робочої сили для підтримки військових зусиль та господарської діяльності.

Інформаційна Підтримка:

-поширення інформації про необхідність мобілізації та заходи, що пов'язані з воєнним станом;

-забезпечення інформаційної безпеки та контролю за дезінформацією.

Збільшення Виробництва:

-поширення виробництва військового обладнання та матеріалів;

-залучення додаткових ресурсів до ключових секторів економіки.

Логістична Підтримка:

-організація логістичної системи для постачання військ та населення;

-контроль за транспортом та інфраструктурою для забезпечення руху ресурсів.

Мобілізація ресурсів під час воєнного стану є складним і масштабним завданням, яке вимагає добре розроблених планів та координації зусиль національного уряду, громадянського суспільства та приватного сектору. Ефективна мобілізація допомагає забезпечити національну безпеку та оборону в надзвичайних ситуаціях.

3. Постачання населення: Забезпечення населення продовольством, медичними засобами, паливом, водою та іншими життєважливими ресурсами є пріоритетом. Для цього може бути створена система дистрибуції та резервування запасів.
4. Регулювання цін та ринків: у військовому стані можуть бути введені обмеження на ціни та регулювання ринків для запобігання спекуляції та забезпечення доступу населення до необхідних товарів.

5. Економічна мобілізація: держава може впроваджувати економічні заходи для залучення приватного сектору до здійснення державних замовлень та обслуговування потреб армії.
6. Контроль за критично важливими об'єктами: для забезпечення безпеки та продовження функціонування державних систем умови військового стану можуть передбачати підвищений контроль над критично важливими об'єктами, такими як енергетика, транспорт, комунікації тощо.
7. Інформаційна безпека: заходи забезпечення інформаційної безпеки стають дуже важливими, оскільки вороги можуть спрямовувати атаки на інформаційні системи та комунікації.
8. Залучення наукового співтовариства та інновації: умови військового стану можуть створити стимули для залучення наукового співтовариства до досліджень та розробок, пов'язаних із безпекою та обороною.
9. Міжнародні відносини: держава повинна управляти своїми міжнародними відносинами з огляду на військовий контекст, включаючи партнерство та дипломатичні стосунки з іншими країнами.

Після оголошення в Україні воєнного стану та початку активної фази військових дій, значна частина підприємств фактично припинила свою діяльність унаслідок різних обставин. Від морального та психологічного шоку до економічного занепаду ділової активності та неможливості функціонування підприємств, розташованих на території ведення бойових дій.

Паралельно із реальним військовим фронтом та кіберфронтом виникає необхідність у запуску потужного економічного фронту. У сучасних непростих умовах це стає вельми важливим для суспільства, оскільки без економічної активності неможливе повноцінне функціонування держави під час воєнного стану.

Саме з цією метою уряд активно впроваджує комплексні зміни до законодавства та державних програм, спрямованих на підтримку української економіки.

В умовах воєнного стану критично важливим є забезпечення належного та безперервного функціонування діяльності суб'єктів господарювання. Відповідно до Указу Президента України від 24 лютого 2022 р. No 64 «Про введення воєнного стану в Україні» [52]. Уряд своєю постановою від 18 березня 2022 року No 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» врегулював цілий ряд інших питань, що стосуються здійснення господарської діяльності, а саме:

1) «на час воєнного стану здійснювати господарську діяльність можна без отримання дозволів, інших документів дозвільного характеру, ліцензій, на підставі декларації про провадження господарської діяльності, яку суб'єкти господарювання подають до Мінекономіки, а суб'єкти господарювання, що здійснюють охоронну діяльність, – до МВС;

2) суб'єкту господарювання надано право за вибором подання декларації незалежно від задекларованого (zareєстрованого) місцезнаходження (місця проживання), місця здійснення господарської діяльності або місцезнаходження відповідного об'єкта: в електронній формі – через Єдиний державний веб-портал електронних послуг, зокрема засобами мобільного додатку Порталу Дія (Дія) або у паперовій формі – через центр надання адміністративних послуг, подана особисто суб'єктом господарювання або уповноваженою особою, надіслана поштою;

3) суб'єкти господарювання, які на підставі декларації набули право на здійснення господарської діяльності, у випадку відсутності відповідних дозвільних документів (документи дозвільного характеру, ліцензії та/або інші результати надання публічних послуг), невідкладно, але не пізніше одного місяця після припинення чи скасування воєнного стану звертаються до

відповідних органів ліцензування, дозвільних органів та суб'єктів надання публічних (електронних публічних) послуг і отримують відповідні дозвільні документи в порядку, строки та на умовах, передбачених законодавством, без зупинення (припинення) їх діяльності;

4) на час воєнного стану зупиняється перебіг строків звернення за отриманням публічних послуг, визначених законодавством. З дня припинення чи скасування воєнного стану перебіг зазначених строків продовжується з врахуванням часу, що минув до їх зупинення;

5) строки дії діючих строкових ліцензій та документів дозвільного характеру автоматично продовжуються на період воєнного стану»[25].

Важливо відзначити, що 3 березня 2022 року Парламент ухвалив поправки до Податкового кодексу, що вводять новий тимчасовий механізм оподаткування суб'єктів господарювання. Цей механізм передбачає можливість вибору суб'єктами господарювання добровільного переходу на оподаткування за єдиним податком [53].

Для забезпечення функціонування промисловості в умовах війни на національному рівні протягом 2022–2023 років було проведено ряд заходів, що включали, серед іншого, підтримку розробки та виробництва інноваційної техніки для потреб оборонного сектору, забезпечення переміщення виробничих можливостей, підтримку створення та розвитку переробних підприємств та індустріальних парків, а також впровадження подальших заходів у напрямі євроінтеграції.

Слід сказати, серед релокованих підприємств, які вже відновили свою діяльність на новому місці, підприємства переробної промисловості становлять 30,2 %. Найбільше підприємств релокувалися до таких областей: 24 % до Львівської; 14,5 % до Закарпатської; 9,8 % до Чернівецької; 8,3 % до Івано-Франківської; 7,3 % до Хмельницької; 6,3 % до Тернопільської [43].

Лідерство західних областей у налагодженні релокації бізнесу пояснюється безпекою цього регіону, його експортоорієнтованістю (близькістю до західного кордону), зручною логістикою.

«Між західними областями відбувається конкуренція за залучення релокованих підприємств. Попри те, що останні сплачують податки за місцями їхньої реєстрації, робота з поліпшення умов для розміщення підприємств з інших територій сприяє працевлаштуванню місцевих мешканців, а також внутрішньо переміщених осіб, налагодженню зв'язків і обміну досвідом з місцевими підприємцями. Крім того, ця діяльність є важливим іміджевим складником державної політики на регіональному рівні – її результатом має стати покращення інвестиційного і бізнес-клімату, зміцнення коопераційних зв'язків, створення комфортного середовища для життя й праці мешканців тощо» [43].

У рамках державних програм забезпечено підтримку створення й розвитку переробних підприємств. Грантова програма для переробних підприємств «Новий рівень» у межах програми «ЄРобота» надає бізнесу можливість отримати фінансову підтримку для розвитку своїх компаній. Основними умовами програми є обов'язок створення нових робочих місць та співфінансування проекту. Отримувач гранту має забезпечити створення до 25 робочих місць, а співфінансування розподілено за схемою: отримувач повинен внести 50 % власних коштів, а держава надає решту 50 % як грант. Для підприємств, що працюють на деокупованих територіях, співфінансування становить 20 % від підприємця та 80 % від держави. Завдяки грантовій підтримці бізнес здатний створити до 20 тис. нових робочих місць у переробній та суміжних галузях промисловості [34].

У листопаді 2023р. процес надання грантів удосконалено – відтепер джерела фінансування програми можна використовувати кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Головним розпорядником цих ресурсів призначено Державну

службу зайнятості. Завдяки такому рішенню до кінця поточного року підприємці зможуть отримати грантів на перероблення додатково ще на суму до 1 млрд грн. До того ж у Держбюджеті на 2024 р. передбачено 5 млрд грн на гранти в переробній галузі з усіх джерел – їх зможуть отримати близько 1000 підприємств. Від старту програми (липень 2022 р.) уже видано понад 400 грантів на 2,2 млрд грн, що уможливило створення понад 8300 нових робочих місць (на листопад 2023 р.).

«За програмою «Доступні кредити 5–7–9 %» (реалізовано з 2020 р.) держава компенсує суб'єктам підприємництва частину кредитного навантаження; кредити можуть видавати на інвестиційні цілі або на поповнення оборотного капіталу підприємств. В 2022 р. програму розширено на підприємства, зруйновані під час війни. Підприємці можуть отримати кредит на відновлення виробничих потужностей під 9 % терміном до 5 років на суму до 60 млн грн. Виконання зобов'язань за такими кредитами частково (до 80 %) забезпечено державною гарантією» [54]. Нове або оновлене підприємство не може розташовуватися ближче, ніж за 50 км до лінії бойових дій.

З початку 2023 р. на листопад банки видали бізнесові 22,4 тис. кредитів на 82 млрд грн, втім, на переробні підприємства припало 14 % наданих кредитів, кошти отримують в основному сільськогосподарські підприємства (50 %), а також гуртової та роздрібної торгівлі (25 %).

Наразі програма доволі слабо стимулює інвестиційну діяльність – на інвестиційні цілі від початку дії Програми на листопад 2023 р. виділено 20,1 млрд грн. З огляду на пріоритетність цілей фінансування поточного періоду найбільше підприємці взяли антикризових кредитів – 60 млрд грн, а також кредитів на антивоєнні цілі – 54 млрд грн; на рефінансування попередньо отриманих кредитів взято 28 млрд грн, на поповнення оборотного капіталу – 39 млрд грн.

Крім того, дефіцит бюджетних коштів, спричинений умовами воєнного стану, призвів до виникнення боргів у Фонді розвитку підприємництва перед банками за сплату компенсаційної різниці у відсоткових ставках. Відтак тягар погашення повної відсоткової ставки в багатьох випадках ліг на підприємців; низка банків відмовляється працювати за цією програмою [44].

За програмою «Доступний фінансовий лізинг 5–7–9 %» (реалізовано з 2020 р.) підприємства можуть взяти в лізинг транспортні засоби, сільськогосподарську техніку, техніку для виробництва чи надання послуг, інше обладнання для господарської діяльності, нерухомість за пільговою відсотковою ставкою. З початку дії Програми на 1.11.2023 сума за укладеними договорами лізингу становила 1,4 млрд грн, з якої на підприємства переробної промисловості припадає всього 5,7 млн грн (на сільськогосподарські підприємства – 953,06 млн грн, на підприємства транспорту та логістики – 308,95 млн грн)[27].

На мою думку, розв'язанням багатьох проблем для релокованих виробництв, а також для створення нових переробних підприємств можуть стати індустріальні парки.

Поштовху для їхньої підтримки й розвитку надасть реалізація таких ініціатив:

- унесення змін до Митного та Податкового Кодексів України[55],[57]: звільнення від імпортного ПДВ та ввізного мита на обладнання за переліком кодів УКТЗЕД; звільнення від податку на прибуток на 10 років; уповноваження органів місцевого самоврядування надавати пільги за місцевими податками;
- затвердження механізму використання вивільнених від оподаткування коштів для учасників індустріальних парків[74]. Вивільнені кошти можна спрямовувати на розвиток діяльності учасника індустріального парку за

- такими напрямками: створення чи переоснащення матеріально-технічної бази; збільшення обсягу виробництва; упровадження новітніх технологій;
- визначення механізмів фінансування облаштування індустріального парку та компенсації відсоткової ставки за кредитами на облаштування або здійснення господарської діяльності в їхніх межах [75], [76];
 - затвердження Порядку компенсації 100 % витрат ініціаторам створення індустріальних (промислових) парків, керівним компаніям та учасникам індустріальних парків на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж [77];
 - надання дозволу органам місцевого самоврядування фінансувати проектування й будівництво інфраструктури індустріального парку [78].

Досягнуті заходи та реалізовані ініціативи забезпечують стійкість функціонування промисловості навіть у зоні воєнних дій, не зважаючи на надзвичайні збитки, втрати та руйнування. В подальшому важливо зосередитися на створенні умов для працездатності промисловості з метою посилення обороноздатності країни, зокрема через замовлення військового обладнання, одягу, взуття, медикаментів, продуктів харчування тощо, сприяючи тим самим українському виробництву.

Також слід активно розширювати програми для переробних підприємств, працювати над вивченням нових експортних маршрутів і розвивати транспортно-логістичні зв'язки всередині країни. Важливо використовувати можливості, які виникають для України як країни-кандидата на вступ до ЄС, зокрема у нарощуванні торгівлі відповідно до умов лібералізації, сприяти розвитку взаємовигідного співробітництва в перспективних сферах та інші аспекти.

Висновки до розділу 1

1. Вивчення науково-теоретичних аспектів державного регулювання господарської діяльності підтверджує його ключову роль у формуванні стабільного та розвинутого економічного середовища. Держава виступає не лише регулятором, а й стимулятором економічного зростання та соціального розвитку.
2. Важливо визначити, що державне регулювання повинно бути спрямоване на досягнення стратегічних цілей, таких як забезпечення сталого економічного зростання, зменшення соціально-економічних нерівностей та підтримка конкурентоспроможності.
3. Розгляд наукових аспектів вказує на необхідність гнучких та адаптивних механізмів державного регулювання, спроможних ефективно реагувати на зміни у світовій економіці, технологічному прогресі та інші фактори, що впливають на господарську діяльність.
4. Здійснення державного регулювання найбільш ефективно при наявності партнерства та співпраці між державними інституціями та підприємствами. Важливо створювати умови для взаємодії та обміну інформацією для спільного досягнення економічних та соціальних цілей.
5. Наукові та теоретичні знання є ключовими для постійного вдосконалення механізмів державного регулювання. Динаміка глобальної економічної сцени вимагає постійного аналізу, вдосконалення та адаптації стратегій регулювання.

РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ І РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

2.1. Сутність та методи державного регулювання господарської діяльності

Необхідність державного регулювання впливає з того, як зазначалось в першому розділі, що ринок не завжди може самостійно вирішувати проблеми і здійснювати саморегулювання. Основною метою державного регулювання економіки є створення сприятливих умов для сталого економічного розвитку та подальшого зростання в Україні. До інших цілей входять забезпечення соціальної стабільності та підвищення глобальної конкурентоспроможності країни. Рівень державного регулювання відрізняється в різних країнах, і важливо знайти баланс між державним та ринковим регулюванням.

Державне регулювання - це сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює вимоги до підприємств і громадян. Воно включає закони, формальні і неформальні розпорядження і допоміжні правила, що встановлюються державою, а також недержавними організаціями або організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження. Воно включає закони і допоміжні інструменти, що створюються державою, а також правила, що встановлюються державними і недержавними агентствами в рамках делегованих повноважень [42].

«Основні завдання державного регулювання економіки України на даному етапі:

- забезпечення стабільного економічного зростання та розвитку;
- досягнення повної, ефективної та продуктивної зайнятості трудових ресурсів, нарощування трудового потенціалу;
- створення прозорого та справедливого перерозподілу доходів населення й зменшення соціальної напруженості;

- досягнення й послідовне підвищення економічної ефективності в країні;
- збалансування зовнішньоторговельного балансу країни, забезпечення

стабільності цін і грошей, раціоналізація природокористування, подальший інституційний розвиток» [9].

Державне регулювання господарської діяльності здійснюється через використання певного набору методів.

Під терміном "методи державного регулювання економіки" розуміють способи впливу держави на учасників ринкової економіки з метою створення сприятливих умов для їх ефективної діяльності відповідно до прийнятої економічної політики держави.

Головний акцент при використанні методів державного регулювання економіки звертається на класифікацію їх за впливом на суб'єктів ринку (прямі чи опосередковані) та способами реалізації (правові, адміністративні, економічні). Різні методи можуть комбінуватися для впливу на національну економіку. Переважання адміністративних методів може свідчити, як про властивості самої системи, так і про особливості системи в контексті ринкової економіки, такі як трансформаційні перетворення в умовах перехідної економіки, становлення ринкових інститутів, розвиток різноманітної економіки і т. д.

Методи прямого регулювання використовуються для безпосереднього втручання держави в економічні процеси та діяльність суб'єктів. Цей вплив охоплює впровадження заходів, використання інструментів адміністративного регулювання та мобілізацію державних коштів через бюджет. До них, зокрема, відносять:

- визначення стратегічних цілей розвитку економіки;
- державне цільове фінансування;
- надання цільових дотацій; встановлення та обмеження цін;

- встановлення квот на виробництво, ввезення і вивезення продукції;
- ліцензування діяльності та операцій з експорту та імпорту;
- проведення державної експертизи та встановлення державних стандартів;
- встановлення нормативних вимог до якості та сертифікації технологій і продукції і т. ін.

Прямі методи державного регулювання економіки не пов'язані зі створенням додаткового матеріального стимулу і базуються на силі державної влади.

Рисунок 3 Методи державного регулювання економіки

Методи непрямого (опосередкованого) регулювання використовують з метою формування сприятливого економічного середовища, яке змушує суб'єктів ринкової економіки діяти в потрібному для держави напрямі. Опосередковане регулювання - це вплив держави на економічні інтереси інструментами фінансово-бюджетної, грошово-кредитної, цінової, інвестиційної та іншої політики. Серед основних засобів можна виокремити:

- встановлення системи податків, рівнів оподаткування, пільг в оподаткуванні, диференціювання податків;
- надання пільг у кредитуванні; маніпулювання обліковою ставкою, ставкою рефінансування;
- регулювання валютного курсу національної грошової одиниці;
- митне регулювання експорту й імпорту;
- встановлення валютних курсів та умов обміну валют тощо.

Рисунок. 4 Методи державного регулювання економіки за способом впливу та інструменти їх реалізації

Правові методи використовують з метою створення правового поля функціонування суб'єктів ринку через прийняття законодавчих та нормативних актів, передбачаючи механізми їх реалізації та контролю за виконанням. Отже, правове регулювання - це діяльність держави щодо встановлення обов'язкових норм (правил) поведінки суб'єктів ринку. В Україні правове регулювання

здійснюється за допомогою системи таких законодавчо-нормативних актів: Конституція України; закони України; укази та розпорядження Президента України; постанови та інші нормативні акти Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України (програми, концепції, прогнози); нормативні акти центральних органів виконавчої влади (накази, розпорядження, інструкції, методичні рекомендації); нормативні акти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

У ринковій економіці закони виконують функцію довгострокового правового регулювання, інші правові акти мають короткостроковий характер і приймаються з метою врегулювання тих економічних процесів, які не відображені в законодавчих актах.

Адміністративні методи ґрунтуються на владі держави і включають заходи з обмеження, дозволу та примусу. У країнах з високорозвиненою ринковою економікою ці методи переважно використовуються для охорони навколишнього середовища (екологічні стандарти, ліміти, штрафи, санкції), забезпечення мінімальних стандартів життя населення (мінімальна зарплата, прожитковий мінімум, соціальні нормативи), ліквідації негативних наслідків ринкової конкуренції (монопольні практики - через встановлення квот на виробництво, обмеження цін, рентабельності, стандартизацію) та боротьби з тіньовою економікою.

В економіках країн які розвиваються, адміністративні методи широко застосовуються з метою задоволення потреб споживачів і захисту їхніх прав.

Ці методи включають державні замовлення, встановлення стандартів, сертифікацію, встановлення соціально-економічних норм і нормативів, ліцензування діяльності. Крім того, вони спрямовані на захист національних інтересів у зовнішній торгівлі через встановлення квот на ввезення, ліміти, митні обмеження, проведення державної експертизи та реєстрацію. Також ці методи використовуються для забезпечення реалізації цільових комплексних

програм. Застосування адміністративних методів виправдане лише тоді, коли ринкові механізми та економічні інструменти державного регулювання виявляються недостатніми або працюють надто повільно. У країнах з високорозвинутими ринковими механізмами використання адміністративних методів обмежене і має другорядне значення.

Адміністративні методи реалізуються системою інструментів адміністративного регулювання і передбачають такі механізми, як: квотування, лімітування, ліцензування, нормування, стандартизацію, державні замовлення тощо.

Квотування - встановлення державою для суб'єктів ринку частки у виробництві, споживанні, експорті або імпорті товарів і послуг. Передбачає створення конкурентного середовища, захисту внутрішнього ринку, стабілізацію цін тощо.

Ліцензування - надання спеціальних дозволів на здійснення окремих видів підприємницької діяльності. Спрямоване на захист економічних інтересів країни, інтересів споживачів товарів і послуг, гарантування безпеки. Система санкцій і штрафів - це заходи держави, спрямовані проти порушення (або невиконання) суб'єктами умов чи правил діяльності. Як економічні санкції, можуть використовуватися сплата неустойки, штрафи, пеня або вилучення на користь держави виручки від незаконної діяльності.

Стандартизація - це встановлення єдиних норм за типами, марками, параметрами, розмірами, методами контролю, організацією змісту робіт, а також за величинами виміру, правилами маркування та зберігання продукції. Дотримання стандартів обов'язкове для всіх суб'єктів економічної діяльності. Державні замовлення є засобом задоволення державних потреб у товарах і послугах, інструментом як адміністративного, так і економічного регулювання. Адміністративний характер державні замовлення мають стосовно підприємств, які перебувають у державній власності, а також підприємств-монополістів.

Відправну роль у реалізації основних функцій та завдань уряду, а також забезпеченні макроекономічної стабілізації та коригуванні ринкових механізмів відіграють економічні методи державного регулювання економіки.

Економічні методи використовують з метою створення економічного середовища, яке спонукає суб'єктів ринку діяти в необхідному для суспільства напрямі та розв'язувати завдання соціально-економічного розвитку країни.

Система економічних методів включає методи фінансово-бюджетного, грошово-кредитного, цінового та валютного регулювання.

Фінансово-бюджетне регулювання включає в себе використання системи оподаткування та керування витратами з метою забезпечення економічної стійкості на ринку. Наприклад, для стимулювання підприємницької діяльності та попиту може бути знижено рівень оподаткування та збільшено видатки з бюджету, що призводить до зростання доходів та оживлення бізнесу, а навпаки. Фінансово-бюджетне регулювання реалізується за допомогою різноманітних інструментів, таких як державний бюджет та бюджети на різних рівнях, система оподаткування, різні ставки оподаткування (включаючи регресивні та прогресивні), податкові пільги, державні витрати (включаючи дотації, субсидії, субвенції та допомоги), державні кредити і інвестиції, а також державні закупівлі.

Грошово-кредитне регулювання визнається ключовим методом, яким держава впливає на механізми ринкової економіки у зарубіжних країнах і виступає ядром монетарної політики. Основна мета цього регулювання полягає в реалізації комплексу заходів, спрямованих на зміну обсягів грошової маси в обігу, кредитних ресурсів та емісії (з іншими словами, вплив на грошову пропозицію). Грошово-кредитне регулювання здійснюється за допомогою ряду основних інструментів, таких як облікова ставка, норми обов'язкових резервів, операції на відкритому ринку цінних паперів, грошова та кредитна емісія, а також валютний курс.

Цінове регулювання, або державне регулювання цін, представляє собою комплекс заходів, які застосовуються державою для впливу на ціни та процес ціноутворення. Його основною метою є сприяння стабільному розвитку національної економіки та запобігання розгортанню інфляційних процесів. Це включає в себе використання системи цін і тарифів, а також формування правил та умов ціноутворення.

Валютне регулювання економіки представляє собою комплекс заходів, спрямованих на контроль та регулювання валютних операцій, міжнародних розрахунків і порядку проведення угод з валютними цінностями. За допомогою валютних методів держава має на меті контролювати валютні операції, надання іноземним особам кредитів і позик, ввезення і вивезення валюти за кордон, а також забезпечувати рівновагу платіжного балансу та стабільність власної валюти. Основними інструментами валютного регулювання є дисконтні ставки центрального банку (дисконтна політика), валютна інтервенція і валютні обмеження, валютний курс грошової одиниці (девальвація або ревальвація), валютні резерви, платіжний баланс та міждержавні угоди щодо структурних змін у валютній системі.

2.2. Правові засади організації державного регулювання господарської діяльності в Україні

Правове регулювання господарської діяльності - це система законів, нормативних актів та правил, що визначають права та обов'язки суб'єктів господарювання, а також умови та порядок їхньої діяльності в економічній сфері. Ця система спрямована на створення умов для функціонування ринкової економіки, захисту прав та інтересів учасників господарювання, забезпечення конкурентної середовища та виконання соціальних та екологічних стандартів.

Організацію державного регулювання господарської діяльності в Україні забезпечується шляхом ухвалення та ефективного реалізації законів та інших нормативно-правових актів.

Правове регулювання господарської діяльності в Україні забезпечують шляхом прийняття й організації виконання законів та інших нормативно-правових актів.

Основними формами правового регулювання економіки в Україні є:

- Конституція України;
- Закони України, що приймає Верховна Рада України;
- укази і розпорядження Президента України;
- постанови та інші акти Верховної Ради України;
- постанови, декрети і розпорядження Кабінету Міністрів України;
- нормативні акти центральних органів виконавчої влади (міністерств і відомств);
- нормативні акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Становлення та еволюція державного регулювання господарської діяльності в Україні пройшла кілька етапів.

На першому етапі (1991-1995) становлення, проходив процес трансформації та переходу від пострадянської економіки до ринкової. В цей період були прийняті Закони України: «Про підприємництво», «Про підприємства в Україні», «Про господарські товариства», «Про селянські (фермерські) господарства», «Про власність», «Про приватизацію невеликих державних підприємств», «Про оподаткування прибутку підприємств» та ряд інших законів.

Ці закони встановлювали загальні норми для здійснення громадянами та юридичними особами підприємницької діяльності на території України. Вони визначали основні правові, економічні та соціальні принципи, спрямовані на гарантування свободи підприємництва та його підтримку з боку держави. Ці закони сприяли самостійності підприємств, встановлюючи їхні права та обов'язки у проведенні господарської діяльності, а також регулювали взаємовідносини між підприємствами, організаціями та органами державного управління.

Закони сприяли стимулюванню бажаючих розпочати свій бізнес, обіцяючи сприятливі умови, такі як оподаткування та кредитування. Також визначався правовий механізм приватизації малих державних підприємств шляхом їхнього відчуження на користь одного покупця одним актом купівлі-продажу.

Основні принципи законів полягали в обмеженні та запобіганні монополізму, уникненні недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності та здійсненні державного контролю за дотриманням норм антимонопольного законодавства.

Зазначені законодавчі акти, які регулювали підприємницьку діяльність, часто характеризувалися неповноцінністю, протиріччями та відсутністю системності у нормативному регулюванні підприємницьких відносин. Якість цих нормативних актів визначалася необхідністю їх швидкого прийняття,

відсутністю досвіду у розробці таких нормативних документів та іншими факторами.

Більшість з вказаних законодавчих актів втратили чинність через прийняття (16.01.2003 р.) та набуття чинності (01.01.2004) Цивільного та Господарського кодексів України, а також у зв'язку з прийняттям інших законодавчих актів.

Другий період формування та розвитку правового регулювання у сфері підприємницької діяльності (1996–1999 роки) характеризувався створенням концептуальних засад державної політики щодо підтримки підприємництва, розробкою нормативно-правового базису для подальшого розвитку цієї галузі, а також визначенням ключових принципів політики дерегуляції, спрощення оподаткування та впровадження системи ліцензування підприємницької діяльності.

Так, 28 червня 1996 року Верховною Радою України було ухвалено Конституцію України, якою гарантується свобода підприємницької діяльності. Також, 29 вересня 1996 року Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію розвитку системи ліцензування різних видів підприємницької діяльності, а 29 січня 1997 року Уряд прийняв Постанову "Про Програму розвитку малого підприємництва в Україні на 1997–1998 роки" з метою підтримки сталого розвитку малого підприємництва як ключового сектора ринкової економіки та головного джерела нових робочих місць.

Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 року визначив збільшення кількості підприємств із залученням іноземних інвестицій, а Закон України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" від 23 березня 1996 року (який втратив чинність) регулював порядок патентування діяльності у сфері роздрібної торгівлі, торгівлі іноземною валютою та грального бізнесу.

Третій період юридичного оформлення у галузі підприємництва (2000–2009 рр.) розпочався з виходом Указу Президента України від 22.01.2000 р. № 89/2000 "Про впровадження єдиної державної регуляторної політики в галузі підприємництва". Цей Указ визначив одну державну регуляторну політику у галузі підприємництва як спрямовану на досягнення оптимального рівня регулювання підприємництва, усунення правових, економічних і адміністративних бар'єрів для реалізації права на підприємницьку діяльність, а також визначив основні принципи нормативного регулювання підприємницької діяльності. Ще один Указ Президента України від 15.07.2000 р. № 906/2000 "Про заходи щодо підтримки та подальшого розвитку підприємницької діяльності" закріпив додаткові заходи розвитку бізнесу, спрямовані на усунення перешкод, які заважали підприємництву, обмеження втручання державних органів у підприємницьку діяльність та активізацію об'єднань підприємців, власників та роботодавців.

Щоб поліпшити бізнес-середовище та втілити державну політику з ліцензування підприємницької діяльності, відбувся важливий етап - прийняття обговорюваного Закону України від 01.06.2000 р. № 1775-III "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" (неактивний зараз). Цей Закон визначав види господарської діяльності, які підлягали ліцензуванню, порядок ліцензування, встановлював державний контроль у цій сфері, а також відповідальність суб'єктів господарювання та органів ліцензування за порушення законодавства.

Згідно з Законом України від 19.10.2000 р. "Про державну підтримку малого підприємництва", визначено правові основи державної підтримки суб'єктів малого підприємництва з метою виходу з економічної кризи та створення умов для ринкових реформ. Закон містив перелік суб'єктів малого підприємництва, а на його основі прийнято Закон України від 21.12.2000 р. "Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні".

Господарський кодекс України, прийнятий 16.01.2003 р. Верховною Радою, визначив правові засади господарської діяльності суб'єктів усіх форм власності з метою підтримки ділової активності та підвищення ефективності суспільного виробництва. Його мета - забезпечити зростання підприємництва, розвиток підприємництва, гармонізацію з іншими економічними системами.

Для визначення правових та організаційних засад реалізації державної регуляторної політики, 11.09.2003 р. прийнято Закон України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". Цей закон відкрив нові можливості для громадян, суб'єктів підприємництва та органів влади, щодо забезпечення процедурної відкритості та планування ефективності владних рішень.

Закон України від 25.05.2003 р. № 755-IV "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань" вводить національну систему державної реєстрації суб'єктів господарської діяльності. Єдиною основою цієї системи є Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, який надає онлайн доступ до інформації про суб'єктів господарювання.

З метою сприяння розвитку підприємництва та створення сприятливих умов на засадах непорушності права на приватну власність та добросовісної конкуренції, Указом № 779 від 12.05.2005 р. Президент України здійснив лібералізацію підприємницької діяльності та державну підтримку підприємництва. Ще один Указ № 901/2005 від 01.06.2005 р. визначив заходи для забезпечення державної регуляторної полі.

Одночасно змінено концептуальні принципи організації державного контролю за господарською діяльністю в Україні внаслідок прийняття Закону України від 05.04.2007 р. № 877-V "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності". Щодо Указу Президента України від 28.04.2007 р. № 363/2007 "Про деякі заходи щодо вдосконалення

регулювання підприємницької діяльності", він істотно спростив доступ до інформації, необхідної суб'єктам господарювання для здійснення господарської діяльності, зокрема, про державне та комунальне майно, яке пропонується до відчуження або передачі в оренду.

Щодо нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України у цей період, спрямованих на підтримку законодавчого оформлення державної регуляторної політики у сфері підприємництва, до них входять Постанови Кабінету Міністрів України, такі як: від 11.02.2004 р. № 150 "Про офіційне оприлюднення регуляторних актів, прийнятих місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та їх посадовими особами, і внесення змін до Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади"; від 11.03.2004 р. № 308 "Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта"; а також Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.03.2004 р. № 152-р "Про підготовку та оприлюднення щорічної інформації Кабінету Міністрів України про здійснення державної регуляторної політики органами виконавчої влади" і так далі.

"Четвертий етап (з 2010 р. – досі) відзначається формуванням правового середовища для впровадження європейських підходів у сфері делегування функцій держави суб'єктам господарювання. Також відбувається створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, спрощення умов стартапів та виходу з бізнесу, а також зменшення втручання держави в економічну діяльність суб'єктів господарювання. Спрощення системи отримання дозволів та зниження тиску на бізнес з боку контролюючих органів є ключовими напрямками цього етапу.

Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство» став правовою основою співробітництва між державою та приватним сектором на засадах партнерства. Визначаючи державно-приватне партнерство як систему відносин з розподілом ризиків та відповідальності для

досягнення взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі, закон визначає умови об'єднання можливостей та досягнення позитивного результату.

З метою узгодження вітчизняного законодавства із європейськими стандартами, що передбачають застосування фінансових санкцій за кримінальні правопорушення у сфері економіки, був прийнятий Закон України від 15.11.2011 р. № 4025-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності».

Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» фактично встановлює нові правові та економічні принципи державної політики у сфері підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва.

У період 2014–2016 рр. приймалися інтенсивні нормативно-правові акти щодо спрощення (дерегуляції) підприємницької діяльності, такі як закони України від 12.02.2015 р. № 191-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення умов ведення бізнесу (дерегуляція)», від 02.03.2015 р. № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності», від 21.04.2015 р. № 344-VIII «Про внесення змін до статті 69 Податкового кодексу України щодо спрощення умов ведення бізнесу». Також були видані розпорядження та укази відповідно до цієї тенденції, такі як розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.01.2015 р. № 42 «Деякі питання дерегуляції господарської діяльності», розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 р. № 357-р «Про затвердження плану дій щодо дерегуляції господарської діяльності» (втратило чинність); від 23.08.2016 р. № 615-р «Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України», Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» та інші."

З початку важкого ранку 24 лютого 2022 року, коли Україна опинилася в новій, жахливій реальності – розпочалася повномасштабна військова агресія Росії, страждає не лише мирне населення, але й бізнес. Військові дії спричинюють руйнування та захоплення виробничих потужностей, втрати кадрів, а також фізичну і юридичну неможливість продовження господарської діяльності, оскільки окупація населених пунктів призводить до повного або часткового зупинення економічних операцій.

Після перших потрясінь стало очевидним, що діючий бізнес має надзвичайно важливе значення для економіки країни в умовах війни. Відзначились заклики від керівництва держави щодо відновлення роботи підприємств там, де це можливо.

Проте існуюче законодавство, що регулює питання організації та здійснення господарської діяльності, розроблене для мирного часу і не передбачало ситуацій воєнного часу. Підприємці стикаються з викликами, які не можуть бути вирішені за рамками чинного законодавства.

У світлі цих викликів Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та центральні органи виконавчої влади продемонстрували оперативність та згуртованість, переходячи на "воєнний режим" у законодавчому регулюванні основної частини справ, які виникають під час господарської діяльності.

Основні зміни та нововведення в правовому регулюванні господарської діяльності в умовах воєнного стану охопили наступні аспекти:

Зобов'язання суб'єктів господарювання подавати звітність та інші документи у період дії воєнного стану або стану війни, з урахуванням особливостей виконання, визначених Законом України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" від 3 березня 2022 року № 2115-IX.

Адміністрування та сплати деяких податків і зборів, надання податкових пільг, зокрема подання податкової звітності, сплата ПДВ, єдиного податку,

акцизного збору щодо деяких товарів, відповідно до законів України: "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану" від 3 березня 2022 року № 2118-IX; "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану" від 15 березня 2022 року № 2120-IX.

Державна реєстрація юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, а також реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, з особливостями, визначеними Постановою КМУ "Деякі питання державної реєстрації в умовах воєнного стану та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164" від 06.03.2022 р. № 209.

Планові та позапланові заходи державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду, проведення яких припинено, крім визначених сфер, на період воєнного стану згідно з Постановою КМУ "Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану" від 13 березня 2022 року № 303.

Обов'язок отримання дозвільних документів для провадження господарської діяльності, де суб'єкти господарювання можуть отримати право на здійснення діяльності на підставі декларації, про що йдеться у Постанові кабінету міністрів України.

2.3. Інституційні особливості державного регулювання господарської діяльності в Україні

«Державне регулювання — це сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює вимоги до підприємств і громадян. Воно включає закони, формальні і неформальні розпорядження і допоміжні правила, що встановлюються державою, а також недержавними організаціями або організаціями саморегулювання, яким держава делегувала регуляторні повноваження» [42]. Сукупність всієї системи державних органів, що відповідають за реалізацію економічної політики в державі називають інституціями (інститутами, органами, суб'єктами) державного регулювання та управління в сфері господарювання (Див рис5).

Суб'єкти ДРЕ – це суб'єкти виконання та суб'єкти впливу.

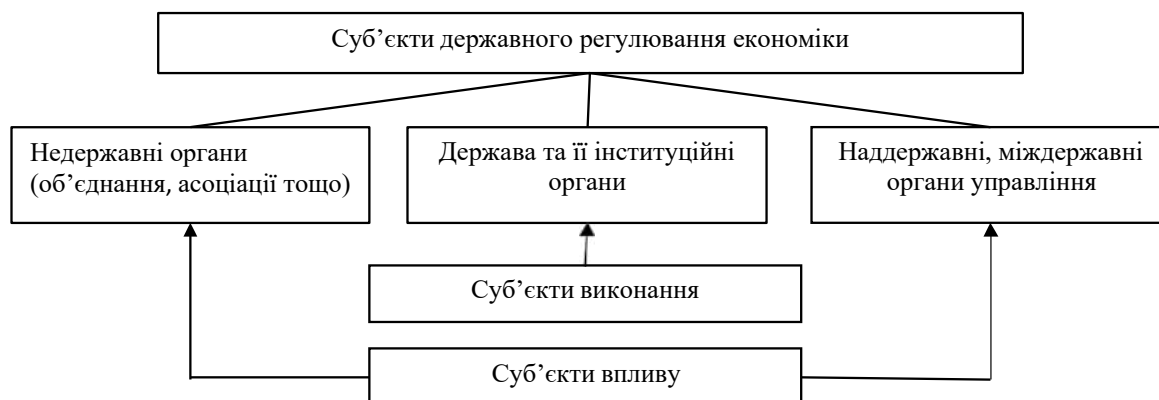

Рисунок 5. Суб'єкти державного регулювання економіки

Суб'єкт державного регулювання економіки - це організація або інституція, яка виконує функції держави або має повноваження здійснювати регуляторні, контрольні, координаційні та інші дії з метою впливу на різні аспекти економічних процесів для досягнення соціальних, економічних та політичних цілей.

Система органів державного регулювання економіки складається з різних урядових і міжурядових органів, агентств, комісій та інших структурних підрозділів, які виконують функції з регулювання економічних процесів та забезпечення виконання різноманітних економічних політик. Система може бути розгалуженою та складатися з різних рівнів: центрального, регіонального та місцевого. Основні складові системи органів державного регулювання економіки включають:

I. Центральні органи державного управління.

Центральні органи державного управління - це ключові інституції в системі державного апарату, які відповідають за формулювання та реалізацію основних політичних, економічних та соціальних стратегій, а також за координацію діяльності різних міністерств, відомств та інших державних органів.

В Україні центральні органи державного управління є ключовими інституціями в системі державного апарату, які відповідають за реалізацію політичних, економічних, соціальних та інших завдань з різних сфер державної діяльності. До цих органів входять: Верховна Рада України, Президент, Кабінет Міністрів, Конституційний Суд. Правовий статус та основні функції, вище названих суб'єктів, закріплені в Конституції України, зокрема:

1. Верховна Рада України - це найвищий законодавчий орган держави, відповідальний за прийняття законів, регулювання громадських відносин, встановлення правил та норм, які визначають функціонування різних аспектів життя в Україні, включаючи економіку.

Верховна Рада має великий вплив на економіку країни завдяки своїй ролі у прийнятті законів та нормативних актів, які регулюють економічні відносини та діяльність підприємств. Деякі з важливих функцій Верховної Ради, які можуть впливати на економіку, включають:

- а. прийняття законодавства: Верховна Рада приймає закони, які регулюють різні аспекти економіки, такі як оподаткування, інвестиції, підтримка підприємництва, земельні відносини тощо;
- б. бюджетний процес: Верховна Рада затверджує державний бюджет та інші фінансові документи, визначаючи розподіл фінансових ресурсів між різними галузями економіки та соціальними програмами;
- в. прийняття рішень з економічних реформ: Верховна Рада може приймати рішення щодо економічних реформ, стимулювання інвестицій, розвитку підприємництва та підтримки ринкової конкуренції;
- г. Законодавчий контроль: Верховна Рада відіграє роль у контролі за виконанням законів, включаючи ті, які стосуються економіки, і може впливати на урядову політику та програми;
- д. Створення сприятливого правового середовища для бізнесу: Закони, прийняті Верховною Радою, можуть створювати умови для розвитку підприємництва, захисту прав власності, підтримки інновацій та інших аспектів економіки.

2. Президент України є важливим суб'єктом державного регулювання економіки, хоча його роль у конкретних економічних процесах може бути обмеженою в порівнянні з іншими органами влади, такими як Верховна Рада та Уряд. Президент виконує роль голови держави та має певний вплив на формування та реалізацію економічної політики країни. Деякі з аспектів ролі Президента як суб'єкта державного регулювання економіки включають:

- а. формулювання стратегічних напрямків: Президент має можливість визначати стратегічні цілі розвитку економіки, намічати ключові напрямки для стимулювання інвестицій, розвитку підприємництва та інновацій;
- б. участь у законодавчому процесі: Президент має право вето проти законів, прийнятих Верховною Радою. Це дає йому певний вплив на прийняття

законодавчих актів, які можуть стосуватися економіки;

в. призначення ключових посадовців: Президент призначає керівників деяких державних органів, таких як Національний банк України та Державна фіскальна служба, які мають важливий вплив на економіку.

г. зовнішньоекономічні відносини: Президент представляє Україну на міжнародних форумах та зустрічах, де можуть вирішуватися питання зовнішньої торгівлі, інвестицій та інших аспектів міжнародної економічної співпраці.

д. публічний вплив: Президент має платформу для комунікації з громадськістю та бізнес-спільнотою, де він може висловлювати свої погляди на економічні питання та впливати на дискусії щодо реформ та розвитку.

У той же час, важливо зауважити, що в Україні конституційно встановлена парламентська форма правління, де Верховна Рада та Уряд мають вирішальний вплив на регулювання економіки. Таким чином, роль Президента у державному регулюванні економіки є частковою та обмеженою системою конституційних обмежень і зважаючи на структуру української системи влади.

3. Кабінет Міністрів України - є виконавчим органом державної влади, який відповідає за проведення політики, розробку та виконання програм та заходів в різних сферах державної діяльності, включаючи економіку. Основні аспекти ролі Кабінету Міністрів у державному регулюванні економіки включають:

а. планування та розробка економічної політики: Кабінет Міністрів розробляє стратегії, програми та заходи, спрямовані на розвиток економіки країни. Це включає в себе розробку бюджетних планів, фінансових стратегій та інших документів.

б. виконання бюджетної політики: Кабінет Міністрів відповідає за управління державним бюджетом та фінансовими ресурсами країни. Він

забезпечує розподіл коштів на різні сфери економіки та соціальні програми.

в. регулювання економічної діяльності: Кабінет Міністрів розробляє та впроваджує нормативні акти, які регулюють різні аспекти господарської діяльності, такі як оподаткування, підтримка підприємництва, інвестиційна політика тощо.

г. управління державним сектором: Кабінет Міністрів має контроль над державними підприємствами та установами, регулює їх функціонування та розвиток.

д. взаємодія з міжнародними організаціями: Кабінет Міністрів взаємодіє з міжнародними організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк та інші, з метою залучення фінансової підтримки та співпраці у реформах.

е. стимулювання розвитку підприємництва та інновацій: Кабінет Міністрів сприяє розвитку підприємництва, створенню сприятливих умов для інвестування та інноваційної діяльності.

є. Співпраця з міністерствами та відомствами: Кабінет Міністрів координує діяльність міністерств та відомств, визначаючи їх функціональні обов'язки та спільні стратегії.

Узагальнюючи, Кабінет Міністрів виконує ключову роль у формуванні та реалізації економічної політики держави, розробці стратегій розвитку та впровадженні заходів, спрямованих на підтримку стабільного та стійкого економічного зростання.

4. Конституційний Суд України є незалежним та самостійним органом конституційної юрисдикції, який відповідає за забезпечення дотримання Конституції України, вирішення питань конституційності законів та

нормативних актів. Роль Конституційного Суду в державному регулюванні економіки може бути зосереджена на наступних аспектах:

- контроль за конституційністю законів: Конституційний Суд вирішує питання про конституційність законів та інших нормативних актів, які можуть стосуватися економіки. Це означає, що Конституційний Суд визначає, чи відповідають ці акти принципам та нормам, закріпленим у Конституції, і в разі неконституційності може скасовувати їх чи їх окремі положення.

- захист прав суб'єктів господарювання: Конституційний Суд має завдання забезпечувати захист конституційних прав та свобод суб'єктів господарювання, які можуть бути порушені діями державних органів або нормативними актами.

- рішення про конституційність законів та реформ: Рішення Конституційного Суду щодо конституційності можуть впливати на економічні реформи та законодавство, що стосується господарської діяльності.

- судовий контроль за діяльністю органів влади: Конституційний Суд контролює відповідність дій органів влади Конституції та правовим нормам, що може включати і економічні аспекти їх діяльності.

- захист власності та інвестицій: Конституційний Суд може здійснювати захист прав власності та інвестицій, що є важливими для розвитку економіки.

Усі ці аспекти ролі Конституційного Суду сприяють забезпеченню законності та конституційності регулювання економіки в Україні.

5. Національний банк України (НБУ) є незалежним органом державної влади, відповідальним за здійснення грошово-кредитної політики та забезпечення стабільності гривні, організацію платіжних систем та банківського нагляду, а також реалізацію інших функцій, спрямованих на підтримку стабільного функціонування економіки. Роль Національного банку України у державному регулюванні економіки включає:

- А. Грошово-кредитна політика: НБУ регулює обсяги грошової маси та встановлює відсоткові ставки з метою забезпечення стабільності цін та

макроекономічного рівноваги. Він може впливати на ліквідність банків, що в свою чергу впливає на кредитну активність та рівень інфляції.

Б. Стабільність національної валюти: НБУ відповідає за забезпечення стабільності гривні відносно іноземних валют. Він може втручатися на валютному ринку, купуючи або продаючи валюту, щоб підтримувати стабільний обмінний курс.

В. Банківський нагляд: НБУ має відповідальність за нагляд за діяльністю банків та фінансових установ, забезпечення їх стабільності та впровадження нормативів щодо капіталізації та ліквідності.

Г. Регулювання платіжних систем: НБУ здійснює контроль за платіжними системами та забезпечує безпеку та ефективність платіжних операцій.

Д. Монетарна політика: НБУ випускає грошові знаки та монети, встановлює правила їх обігу та використання.

Е. Реалізація міжнародних зобов'язань: НБУ співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд (МВФ), та виконує зобов'язання в рамках міжнародних угод.

Усі ці аспекти діяльності Національного банку України спрямовані на забезпечення стабільності та розвитку національної економіки, забезпечення довіри до грошово-фінансової системи та забезпечення ефективного функціонування банківської сфери.

Також, слід зазначити, що до суб'єктів центрального регулювання у сфері господарювання належать:

- міністерства та відомства: різні міністерства та відомства відповідають за конкретні сфери економіки та господарювання, такі як економіка, фінанси, промисловість, транспорт, освіта, охорона здоров'я тощо. Вони розробляють та впроваджують політики, нормативи та стандарти відповідно до своєї компетенції;

- антимонопольні органи: вони відповідають за забезпечення конкуренції на ринках та боротьбу з антимонопольними практиками;
- генеральна прокуратура: має певний вплив на економіку через свою участь у відстеженні та припиненні економічних порушень, корупції, фінансових злочинів та інших правопорушень, які можуть впливати на функціонування економіки та ділового середовища;
- Верховний Суд: може впливати на економіку та господарське середовище через прийняття рішень з питань, що стосуються економічних питань, ділової діяльності та конфліктів у господарському секторі. Рішення Верховного Суду можуть визначати правові стандарти та прецеденти для рішень судів нижчих інстанцій, що може вплинути на економічні відносини та бізнес-середовище.
- Вищі спеціалізовані суди (з розгляду цивільних та кримінальних справ, господарський, адміністративний).

II. Регіональні органи та органи місцевого самоврядування:

- обласні та регіональні відділення міністерств та відомств: Вони забезпечують виконання державної політики на регіональному рівні та розробляють рішення, адаптовані до особливостей певного регіону.
- місцеві органи самоврядування: Місцеві ради та виконавчі органи влади відповідають за реалізацію державної політики на місцевому рівні, а також за забезпечення ефективності місцевих економічних процесів.

III. Спеціалізовані агентства та комісії:

- фінансові агентства: Такі агентства можуть відповідати за реєстрацію цінних паперів, регулювання фінансових послуг, фінансовий нагляд тощо;
- енергетичні агентства: Вони контролюють діяльність у сфері енергетики, в тому числі регулюють тарифи, надання послуг та дотримання стандартів.

IV. Міжнародні організації та форуми:

- світова організація торгівлі (СОТ), Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк тощо: Ці організації впливають на міжнародні економічні відносини, надають кредити та фінансову підтримку країнам, сприяють гармонізації регуляторних підходів.

Система органів державного регулювання економіки в різних країнах залежно від політичної системи, економічної моделі та особливостей розвитку. Важливо, щоб ця система була прозорою, ефективною та спрямованою на досягнення стійкого розвитку економіки та соціального прогресу.

Висновки до розділу 2

Місце і роль державного регулювання в сфері господарювання визначаються рядом факторів, включаючи економічні, соціальні та політичні аспекти. Основні аспекти місця якого повинні бути спрямовані на забезпечення стабільності економіки, уникнення криз і забезпечення належного рівня керованості економічними процесами, зокрема:

- регулювання ключових економічних показників, таких як інфляція, безробіття і ВВП, для досягнення економічної стійкості;
- захист інтересів громадян і компаній, встановлення норм та стандартів для захисту прав та інтересів споживачів;
- забезпечення конкуренції на ринках для запобігання монопольному позначенню і забезпечення ефективності ринкових відносин;
- формування умов для розвитку ринку праці і зменшення безробіття;
- встановлення норм та правил для захисту навколишнього середовища та забезпечення екологічної стійкості;
- заохочення інновацій, наукових досліджень та розвитку високотехнологічних галузей, фінансування та розвиток ключових інфраструктурних об'єктів для підтримки економічного зростання;
- контроль над банківською системою та фінансовими інструментами для запобігання фінансовим кризам і забезпечення фінансової стабільності;
- забезпечення дотримання законів, встановлення правил гри та каральної відповідальності за їх порушення.

Загалом, державне регулювання виступає важливим інструментом для забезпечення економічної стабільності, справедливості та сталого розвитку в сучасному суспільстві.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

3.1. Пріоритетні напрями розвитку України

Відбудова країни після війни є складним і тривалим процесом, який потребує комплексного підходу та співпраці всіх сфер суспільства. План відбудови може включати ряд ключових напрямків та заходів. Уже сьогодні важливо розуміти, як ефективно відновлювати державу, ретельно вибирати оптимальний напрямок дій і розробляти конкретний план заздалегідь, щоб після перемоги втілити його в життя якнайшвидше. Нині, формуючи план відбудови України, важливо враховувати економічні, геополітичні, соціальні, культурні особливості держави та вимоги сучасної урбаністики. Недостатньо відновити пошкоджене — маємо нагоду переосмислити свій простір.

«Проаналізувавши напрацювання інших країн, поради урбаністів та архітекторів, нові підходи до проектування міст і воєнний досвід, ми зможемо побудувати наші простори безпечними, функціональними, інклюзивними та привабливими, якщо оберемо вдалу стратегію та грамотно освоїмо інвестиції».[36]

Україна презентувала план відновлення країни після війни на конференції у швейцарському Лугано.

«Десятирічний план спрямовано прискорення сталого економічного зростання країни. В рамках плану відновлення визначили список Національних програм для досягнення ключових результатів:

- зміцнення інституційної спроможності (перезапуск САП, НАБУ, завершення корпоратизації державних підприємств) - \$0,1 млрд;
- цифрова держава - \$0,1 млрд;
- зміцнення безпеки та оборони - \$50 млрд;
- прагнення до інтеграції до ЄС - \$1 млрд;

- відновлення чистого та захищеного середовища — \$20 млрд;
- енергетична незалежність та зелений курс - \$130 млрд;
- поліпшення бізнес-середовища - \$5 млрд;
- забезпечення конкурентного доступу до капіталу - \$ 75 млрд;
- забезпечення макрофінансової стабільності - \$60-80 млрд;
- розвиток секторів економіки з доданою вартістю – \$50 млрд;
- розширення та інтеграція логістики з ЄС - \$120-160 млрд;
- відновлення та модернізація житла та інфраструктури регіонів - \$150-250 млрд;
- відновлення та модернізація соціальної інфраструктури - \$35 млрд;
- розвиток системи освіти - \$5 млрд;
- модернізація системи охорони здоров'я – \$5 млрд;
- розвиток систем культури та спорту - \$20 млрд;
- забезпечення ефективної соціальної політики – \$7 млрд»[19].

Прем'єр-міністр Денис Шмигаль, на конференції в Лугано, розповів про основний план відбудови. Згідно з ним, перша стадія — оперативне тимчасове відновлення. Такий етап діє вже зараз, де це можливо. Друга стадія — швидке включення у відбудову одразу після закінчення воєнних дій. Третя стадія — велике повноцінне відновлення країни.

За словами міністерки економіки України Юлії Свириденко, «післявоєнна відбудова України буде одним із наймасштабніших проектів з часів плану Маршалла (1947 рік). План відновлення буде базуватися на дев'яти основних принципах:

- повний доступ до ринків ЄС та країн G7, що допоможе Україні включитися у систему світової торгівлі та наростити експорт. Зокрема, після того, як Велика Британія та країни ЄС оголосили про скасування імпорتنих мит на товари із України, уряд очікує аналогічних дій з боку США, Японії та Канади;

- отримання статусу кандидата, а потім повноправне членство в ЄС, до відкриття доступу Україні до структурних фондів Європейського Союзу;
- дерегуляція та лібералізація економіки;
- налагодження логістичних маршрутів у західному напрямку, розширення їх пропускної здатності;
- перехід від експорту сировини до переробки в тих галузях, які дають найбільші експортну виручку, зокрема, у сільському господарстві та металургії;
- розвиток військово-промислового комплексу, виробництва зброї — від стрілецької до засобів ППО;
- збільшення видобування власного газу та розвиток атомної енергетики. Отримати енергетичну самостійність очікують за 3-5 років;
- кліматична модернізація, зокрема, створення нових об'єктів в різних галузях промисловості з урахуванням принципів "зеленої економіки";
- локалізація не менше 60% — залучення у відновленні України українських компаній та виробників, що створить нові місця та пожвавить підприємницьку активність» [35].

Усі програми має об'єднувати спільне бачення: чи проект модернізації країни буде частиною плану вступу до Євросоюзу, чи це будуть паралельні процеси; впровадження «зеленої економіки» не лише на рівні промисловості, а й у транспорті, будівництві міст тощо; вбудовування України в глобальні ланцюги. Одну з програм реконструкції, про які згадував Владислав Рошкован, опублікував медіаресурс «Економічна правда». Це концептуальна записка міжнародних економістів про те, як має виглядати повоєнна відбудова за аналогією до Плану Маршалла:

— ми базуємося на досвіді повоєнного відновлення (Плану Маршалла, об'єднання Німеччини, реконструкції Іраку, Афганістану) та досвіді

відновлення після стихійних лих. Відбудова України відкриває унікальну можливість модернізувати країну та забезпечити її майбутнє.

Як зазначають провідні економісти, за результатами виконання цього плану ми отримаємо не лише сучасну розбудову, великі інвестиції в країну, а і якісні інституції (законодавство, державна, служба, судова система, антикорупційні органи), що дасть змогу Україні набути повноцінного членства в ЄС.

«Після перемоги важливе переглядання стратегії будівництва, оскільки нові проєкти повинні враховувати набуті Україною досвід і особливості сучасного контексту. Згідно з висловлюванням міністра інфраструктури Олександра Кубракова, нові житлові комплекси будуть оснащені бомбосховищами та міцними підземними паркінгами. Крім того, архітектор Олександр Столовий, ретельно проаналізувавши пошкодження конкретних будівель і міст, рекомендує проєктувальникам передбачати в квартирах приміщення за двома стінами, проєктувати евакуаційні сходи без виходу назовні, замінювати мурування стін на залізобетонні конструкції, зміцнювати вікна, обмежувати висоту будівель дев'ятьма поверхами та збільшувати щільність забудови (для полегшення евакуації та зменшення впливу в разі потенційної загрози), вузькувати проспекти (для ускладнення руху танків) і вивільняти річки від колекторів, як природних фортифікацій» [36].

За прогнозами уряду в Україні пріоритетними будуть такі сектори економіки як, військово-промисловий комплекс, аграрна галузь, енергетика, ІТ, будівництво та машинобудування.

Що стосується аграрного сектору, Україна має сприятливі умови для виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема зернових та олійних культур. Більше половини території країни займають орні землі, які відрізняються високим рівнем родючості. Крім того, ґрунти насичені поживними речовинами, а кліматичні умови у межах помірної зони з теплим

літом, достатньою кількістю опадів і холодною зимою сприяють боротьбі зі шкідниками та зменшують потребу в застосуванні пестицидів.

У 2021 році сільськогосподарський сектор України вніс 20% до загального валового внутрішнього продукту країни та понад 40% валютних надходжень від експорту. Понад 70% зібраного врожаю зернових та олійних культур були експортовані у вигляді сировини для економік інших країн.

Ми повинні переробляти сировину, яку вирощує український агропромисловий комплекс та продавати продукцію з високою доданою вартістю.

«У разі їх глибокої переробки економіка України матиме такі результати:

- частку доданої вартості в агровиробництві до 28%;
- експортну виручку до \$41 млрд на рік (це +\$30 млрд);
- на 55 млрд грн податкового надходження щороку;
- збільшення робочих місць на 26,5 тисяч у секторі;
- додатковий приріст ВВП на 5% в рік» [22].

Враховуючи міжнародний досвід відновлення, ми розуміємо, що всі процеси при відбудові повинні бути максимально ефективні та викликати довіру суспільства й міжнародних партнерів. Тим більше, що на нашому шляху до вступу в ЄС ми маємо країни-соратниці, але й країни-опоненти. Наші опоненти бачать ризики в недостатньому темпі реформ та гармонізації законодавства, корупції, безпекових ризиках та інші [21].

Слід сказати, що в Україні створено систему спеціальних органів для боротьби з корупцією – НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС, ДБР, БЕБ, а також в 2022 році Верховна рада України ухвалила Антикорупційну стратегію України на 2021-2025 роки. Ця стратегія має на меті посилити боротьбу з корупцією в Україні, що є критично важливим для країни в момент відбудови.

Основними принципами стратегії є:

- оптимізація функцій держави;
- цифрова трансформація;
- створення нових законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;
- посилення юридичної відповідальності: забезпечити невідворотність юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення;
- формування суспільної нетерпимості до корупції;
- утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права;
- подальше створення при НАЗК координаційну робочу групу з питань антикорупційної політики;
- її очолять голова НАЗК та міністр Кабміну. Склад робочої групи затверджуватиме Уряд.

Впровадження цієї стратегії та налагоджена робота антикорупційних органів зможе попередити ризик високого рівня корупції та підвищить довіру до України серед країн ЄС.

Для забезпечення стійкого відновлення та прогресу України важливо визначити пріоритети у сфері наукових досліджень та розробок, що передбачає великі обсяги інвестицій.

Відбудова України надасть унікальну можливість ініціювати довгострокову трансформацію галузі шляхом започаткування нових та підтримки існуючих структур та інструментів, які визначатимуть напрямок та стануть рушійною силою майбутніх змін, при відносно низьких інвестиційних витратах. Міжнародна підтримка сфери досліджень і розробок під час активної фази війни має бути спрямована насамперед на захист і розвиток людського капіталу, а також на підтримку спроможних команд і мереж.

«Суттєве збільшення фінансування науково-дослідницької сфери має супроводжуватися реформами, що ґрунтуються на таких принципах:

1. зробити фінансування більш конкурентним і передбачуваним, щоб обмежені ресурси спрямовувалися на найбільш продуктивні цілі та колективи (наприклад, фінансувати індивідуальні стипендії на основі заслуг, щоб допомогти дослідникам залишитися в науці; базове фінансування має розподілятися прозоро відповідно до результатів протягом попередніх 5-10 років; запровадити багаторівневу схему фінансування з різними рівнями, орієнтованими на різні типи досліджень та етапи кар'єри, окресливши чіткі шляхи кар'єрного зростання та розвитку можливостей; створити/фінансувати спільні Центри передових технологій, що під час війни працюватимуть віртуально);

2. надати більше автономії – фінансової та управлінської – дослідницьким організаціям та заохочувати зростання нових установ або злиття дослідницьких організацій для подолання радянської спадщини (наприклад, дослідницькі організації повинні бути вільнішими у залученні зовнішнього фінансування, в тому числі від бізнесу; перевіряти фінансові результати мають наглядові ради організацій, а не державні аудитори; дозволити Національному фонду досліджень за допомогою міжнародних донорів надавати гранти дослідницьким проектам, що реалізуються дослідницькими установами спільно з бізнесом, неурядовими організаціями або місцевими органами влади);

3. інтегрувати українську науку у світову науку (наприклад, заснування стипендій для віддаленої роботи, обмін лекціями, семінарами тощо; фінансування дослідницьких мереж та спільних докторських шкіл; оцінка діяльності українських дослідницьких організацій має відбуватися із широким залученням міжнародних експертів та Відбудова України: принципи та політика науковців; викладання англійською мовою має стати стандартом);

4. інтеграція досліджень та освіти є ключовим завданням для забезпечення передачі передових технологій та досвіду новим поколінням дослідників (наприклад, університети повинні бути не лише навчальними закладами, а й дослідницькими організаціями; спільні кадрові призначення до науково-дослідницьких інститутів та університетів мають стати нормою);

5. посилити роль наукової експертизи в роботі уряду та ухваленні рішень» [1].

Війна та відбудова дають унікальну можливість радикально та системно реформувати наукову сферу України.

3.2. Електронні сервіси в сфері державного регулювання господарської діяльності

Електронні сервіси в сфері державного регулювання господарської діяльності включають в себе різноманітні інформаційно-комунікаційні технології, які сприяють оптимізації взаємодії між державними органами, підприємствами та громадянами у сфері економічних відносин.

«Електронний сервіс, е-сервіс (англ. e-service) — всі види послуг і сервісу, які надаються за допомогою електронних засобів» [42].

Ці сервіси дозволяють забезпечити більшу прозорість, ефективність та доступність державного регулювання.

До основних електронних сервісів в цій сфері можна віднести:

1. Електронне звітування: Підприємства та підприємці можуть подавати різні звіти та декларації в електронній формі. Це зменшує адміністративне навантаження та прискорює обробку інформації.
2. Електронні реєстраційні послуги: Засновники та підприємці можуть реєструвати свої підприємства та змінювати реєстраційні дані через онлайн-сервіси, що дозволяє ефективно ведення реєстраційних процедур.
3. Електронні платіжні системи: Для спрощення процесів оплати податків, штрафів та інших платежів державні органи можуть надавати електронні платіжні системи.
4. Електронні консультації та підтримка: Державні служби можуть надавати консультаційні послуги через електронні канали для підприємств та громадян з питань додержання законодавства та інших аспектів господарської діяльності.
5. Електронні торгові майданчики: Деякі види регулювання, зокрема у сфері закупівель, можуть здійснюватися через електронні торгові платформи, що забезпечує прозорість та конкуренцію.

6. Електронні сервіси забезпечення безпеки даних: Для захисту конфіденційної інформації підприємств та громадян у сфері господарської діяльності можуть розроблятися та використовуватися електронні засоби захисту даних.

Після підписання Угоди про Асоціацію з ЄС, Україна повинна привести у відповідність до вимог ЄС основні законодавчі та правові норми, серед яких «Цифровий порядок денний для Європи» у рамках європейської стратегії «Європа 2020». Розробляючи нову економічну політику, яка передбачає, що держава виступає як постачальник послуг для громадян та бізнесу, Україна також повинна переглянути методику діяльності вітчизняних міністерств та установ.

Відповідно до цієї стратегії, країна-учасник має забезпечити розвиток таких основних семи напрямів:

- 1) єдиного цифрового ринку;
- 2) інтеперабельності (експлуатаційної сумісності) та стандартів (поліпшення нормативних процедур і підвищення сумісності для досягнення безперешкодної взаємодії численних ІТ-пристроїв, сховищ даних і послуг);
- 3) довіри і безпеки користувачів онлайн-транзакцій;
- 4) швидкого Інтернету (не менше –30 Мбіт/с);
- 5) наукових досліджень та інновацій;
- 6) підвищення електронних навичок;
- 7) використання інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення соціальних проблем (для зменшення споживання енергії, підвищення якості державних послуг, оцифрування культурної спадщини Європи для забезпечення онлайн-доступу для всіх).

Із метою реалізації взятих на себе зобов'язань в Україні 4 червня 2014 р. утворений спеціальний орган центральної виконавчої влади – Державне агентство з питань електронного урядування, яке 18 вересня 2019 року реорганізовано у Міністерство цифрової трансформації.

«Мінцифри є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації; у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян; у сферах відкритих даних, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій, електронної комерції та бізнесу; у сфері надання електронних та адміністративних послуг; у сферах електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації; у сфері розвитку ІТ-індустрії» [13].

Мінцифри забезпечує виконання функцій центрального засвідчувального органу.

Електронні сервіси уможливають державі утворення єдиної системи інформаційного обміну для громадян, підприємств і владних структур. Ця система охоплює передачу статичних даних, таких як правила, закони та нормативні акти, а також забезпечує доступ до динамічних даних, таких як запити до баз даних, запити на надання послуг, проведення трансакцій та інше. Електронні сервіси розглядаються як вхідні точки для користувачів на рівні відповідного Інтернет-порталу, і вони реалізовані вповноваженими суб'єктами. Характеризуючи електронні сервіси, потрібно наголосити на принципах їх побудови:

-зорієнтованість на користувача (User-Centric): сервіс повинен бути спроектований з урахуванням потреб та очікувань користувачів. Це включає в

себе зручний та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, який полегшує взаємодію з користувачем;

- функціональність (Functionality): сервіс повинен виконувати свої основні функції ефективно та надавати користувачам потрібні можливості;

- надійність (Reliability): сервіс повинен бути стабільним та надійним. Його функціонал повинен працювати безперебійно, а система повинна відновлюватися швидко у разі виникнення помилок чи відмов;

- безпека (Security): заходи повинні бути прийняті для забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності даних. Це може включати в себе застосування шифрування, автентифікацію та інші методи захисту;

- масштабованість (Scalability): система повинна бути спроектована так, щоб легко масштабуватися зі зростанням обсягів користувачів чи навантаження на сервер;

- гнучкість (Flexibility): сервіс повинен мати можливість адаптуватися до змін у вимогах та середовищі;

- інтегрованість (Integration): можливість взаємодії з іншими системами та сервісами є важливою, особливо в сучасному середовищі, де часто використовуються різні технології та платформи;

- інновації (Innovation): постійний пошук нових інновацій та покращень для забезпечення конкурентоспроможності та задоволення зростаючих потреб користувачів.

- аналітика (Analytics): включення інструментів аналізу та звітності для відстеження ефективності та використання користувачами сервісу.

- співпраця та відкритість (Collaboration and Openness): сприяння взаємодії зі спільнотою та іншими розробниками, а також використання відкритих стандартів та протоколів.

Сьогодні в Україні електронні урядові та муніципальні сервіси стали надійними помічниками в отриманні важливої інформації, як суб'єктами господарювання так і пересічними громадянами, ось невеликий перелік: Онлайн будинок юстиції (<https://online.minjust.gov.ua/>);

1. Міністерство юстиції України (<https://minjust.gov.ua/>);
2. Міністерство та комітет цифрової трансформації України (<https://thedigital.gov.ua/news>);
3. Урядовий портал - Єдиний вебпортал органів виконавчої влади (<https://www.kmu.gov.ua/>);
4. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (<https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search>);
5. Національна платформа МСБ (малого та середнього бізнесу <https://platforma-msb.org/>);
6. Офіс ефективного регулювання (<https://brdo.com.ua/>);
7. ProZorro електронна система публічних закупівель (<https://prozorro.gov.ua/>);
8. Електронний кабінет платника податків
9. Портал електронних сервісів мінекономіки (<https://guide.diia.gov.ua/>)
10. Кабінет електронних сервісів (<https://my.gov.ua/>)
11. Міністерство екології та природних ресурсів України
12. Інспекційний портал iGov Портал державних послуг (Гід з державних послуг <https://guide.diia.gov.ua/>)
13. Електронний кабінет державної фіскальної служби (<https://cabinet.tax.gov.ua/>)

Крім загально державних електронних сервісів, органи місцевого самоврядування впроваджують окремі електронні сервіси надання адміністративних послуг.

Оскільки, все більше появляються нові електронні сервіси в Україні то з 27 серпня 2020 року запрацював Гід з державних послуг – інформаційний онлайнпортал про всі сервіси, що надаються органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Раніше в Україні не було єдиної платформи, де можна було б дізнатися про будьяку державну послугу у зручній формі. Гід з державних послуг на порталі Дія містить повну та достовірну інформацію щодо 1 000 послуг – про місце, спосіб, строк, вартість, результати отримання послуг, а також необхідні документи та спосіб оскарження їх результатів.

В наслідок нападу 24 лютого 2022р. росії на Україну більшість сервісів було вимкнено, задля того щоб гарантувати безпеку даних українців. Сьогодні більшість електронних сервісів відновлено, а також появляються нові. Незважаючи на воєнний стан цифрові трансформації в Україні тривають і якомога повніше задовольняють потреби громадян та бізнесу.

Протидія зовнішньому агресору особливо актуалізувала необхідність прискорити реалізацію стратегії максимальної цифровізації управлінських та економічних процесів і залучення електронних сервісів, розширення функціоналу «Дії».

Платформа цифрової взаємодії для допомоги з релокації бізнесу.

Українські підприємства, розміщені в зоні активних бойових дій, можуть отримати допомогу в переведенні своїх потужностей до Заходу України. Для цього запущено програму з релокації українських виробництв, що передбачає безоплатну державну підтримку в переміщенні підприємств із зони бойових дій. Компаніям-учасникам дають раду з логістикою, пошуком нових виробничих приміщень і розселенням працівників. До цієї справи в Україні вже долучилися 14 областей: Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Дніпропетровська, Чернівецька, Вінницька, Волинська, Рівненська, Київська, Черкаська, Полтавська та Кіровоградська.

«Лише за один місяць із зони бойових дій евакуювали 216 підприємств, 97 із них уже відновили роботу на новому місці. Загалом на 9 квітня Міністерство економіки отримало 1473 заявки на переміщення й такі запити надходять і далі» [47]. Стало життєво важливим цифровізувати й систематизувати процес переміщення, адже воно має бути швидким, ефективним і таким, що дасть можливість підприємствам, які постраждали чи перебувають у гарячих точках, відновити діяльність. З цією метою державні органи об'єднали зусилля – за ініціативи Мінекономіки, Мінцифри та національного проєкту «Дія.Бізнес» державне підприємство «Прозорро.Продажі» запустило платформу цифрової взаємодії для допомоги з релокації бізнесу relocate.prozorro.sale.

Платформа функціонує на базі системи «Прозорро.Продажі» та одного з акредитованих в системі майданчиків E-Tender. ДП «Прозорро.Продажі» спільно з маркетплейсами розробило IT-систему для подавання заявок підприємствами, що потребують переміщення, та компаніями, які готові надати приміщення або інші активи. Отже, цей проєкт з релокації розрахований на:

- бізнес, який подав заявки на релокацію;
- компанії, які хочуть допомогти підприємствам із релокацією;
- представників Міністерства економіки, військових адміністрацій, компаній, які допомагають з опрацюванням заявок, логістикою, процесом переїзду, пошуком нових виробничих приміщень та розселенням працівників тощо.

«Користування платформою для всіх безплатне. Бізнес, що подав заявку на релокацію, бачитиме актуальний статус свого запиту в особистому кабінеті на майданчиках, які допомагатимуть з організаційними питаннями. Також за допомогою сервісу можна не лише збирати й опрацьовувати такі запити, а й онлайн стежити за переїздом, який реалізовуватимуть Міністерство економіки спільно з Мінінфраструктури, Укрзалізницею, Укрпоштою та іншими учасниками. Свої пропозиції допомоги іншим підприємствам бізнес може

подавати у формі відкритого реєстру (наприклад, нерухомості або іншого майна)» [48].

Повітряна тривога

Надзвичайно важливим для осіб є наявність надійного альтернативного інструменту, який надає сповіщення про повітряні тривоги. За сприяння Міністерства цифрової трансформації був запущений додаток "Повітряна тривога", розроблений компанією Ajax Systems у співпраці з ІТ-фірмою stfalcon.com. Цей додаток призначений для оперативної реакції на виникнення та закінчення тривоги.

Станом на 26 квітня 2022 року кількість завантажень додатка сягнула майже 5 мільйонів користувачів. Того ж дня в ньому були представлені значущі оновлення. З метою максимально точного та оперативного інформування про небезпеку, розробники "Повітряної тривоги" реалізували повідомлення про початок та завершення трьох типів тривог: повітряних тривог, загроз артобстрілу та загроз вуличних боїв.

Повідомлення про тривоги відрізняються як за звуковим сигналом, так і за текстовим сповіщенням, що особливо корисно для осіб із порушеннями зору. Користувачі мають можливість швидко визначити характер загрози та відповідно до неї реагувати. В повідомленні також надаються рекомендації щодо вчинків у даній ситуації. Сповіщення про різні види тривог є незалежними: у випадку виявлення кількох загроз у місті або області, сигнали надходять послідовно.

Інформацію про повітряні тривоги, вуличні бої чи артобстріл отримує додаток від відповідальних операторів в обласних адміністраціях України. Координацію тривог забезпечують чергові Державної служби з надзвичайних ситуацій. Додатково, для зручного доступу до інформації про тривоги на території України, розробник А. Лемешев з Ajax Systems та stfalcon.com, за підтримки Міністерства цифрової трансформації, впровадили офіційну мапу

тривоги в Україні. Ця мапа також надає інформацію про час початку тривоги та її тривалість у конкретних областях.

3.3. Науково-технічна та інноваційна державна політика

Термін «інноваційна політика» уперше був використаний у доповіді «Технологічні нововведення: управління й умови здійснення» (так звана «доповідь Charpie»), підготовленій Міністерством торгівлі США в 1967 р.

Державна науково-технічна політика - це складова соціально-економічної політики держави щодо формування умов ефективного науково-технічного розвитку країни, визначення цілей, напрямів, форм її здійснення.

Науково-технічна та інноваційна політика держави мають вирішальний вплив на соціально-економічний розвиток, оскільки виступає як провідний фактор підвищення продуктивності суспільної праці, впливає на структуру економіки, сприяє конкурентоспроможності національної економіки, полегшує та оздоровляє умови праці [10].

Законом України "Про наукову і науково-технічну діяльність"[79] (1991) науково-технічна діяльність розглядається як інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій. Її основними видами є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи з доведення науково-технічних знань до стадії їх практичного використання.

Держава розробляє та впроваджує стратегію науково-технічної політики, створює сприятливі соціально-економічні, правові та організаційні умови для формування та використання науково-технічного потенціалу. Крім того,

держава забезпечує створення наукової інфраструктури, здійснює підготовку наукових кадрів, надає фінансову підтримку, сприяє розвитку ринку науково-технічної продукції, проводить оцінку рівня досліджень, експертизу проектів та встановлює зв'язки з іншими країнами в галузі науково-технічного співробітництва.

Науково-технічна політика здійснюється на основі таких принципів:

- демократизації та децентралізації управління в сфері науково-технічного розвитку;

- забезпечення екологічної безпеки;

- збалансування розвитку фундаментальних і прикладних досліджень;

- підтримки конкуренції в науково-технічній сфері;

- сприяння створенню ринку науково-технічної продукції.

Функції формування та реалізації державної науково-технічної політики виконують органи державної влади й управління на всіх ієрархічних рівнях управління:

I рівень - Верховна Рада та Президент України;

II рівень - Кабінет Міністрів України;

III рівень - міністерства, відомства та інші центральні органи управління;

IV рівень - місцеві органи державної влади і управління;

V рівень - організації, установи та підприємства, які беруть участь у здійсненні науково-технічної політики.

Верховна Рада України визначає основні принципи, цілі, напрями та правовий каркас науково-технічної діяльності. Вона також ухвалює рішення щодо обсягів фінансування наукових досліджень, передачі коштів до Державного інноваційного фонду, встановлення пріоритетних напрямків

розвитку науки і техніки та складання переліку національних програм. Крім того, вона встановлює систему регулювання кредитно-фінансових та митних аспектів у науково-технічній політиці.

Президент України сприяє науково-технічному розвитку для досягнення технологічної незалежності та підвищення матеріального рівня суспільства. Він визначає структуру органів влади у сфері науково-технічної діяльності, здійснює контроль над управлінням цією галуззю, створює консультативні ради з науково-технічної політики та інші відповідні інструменти.

Кабінет Міністрів України вносить пропозиції стосовно пріоритетних напрямків науково-технічної діяльності, керує розробкою національних науково-технічних програм, відповідає за механізми їх реалізації та контроль їх виконання. Крім того, він визначає фінансування з бюджету, Державного інноваційного фонду та інших державних фондів, координує роботу зі створення сучасної інфраструктури для науково-технічної діяльності, сприяє укладенню міжнародних угод та розробляє механізми стимулювання науково-технічної діяльності.

Міністерства та відомства впроваджують науково-технічну політику у конкретних галузях. Державний комітет розвитку техніки, Міністерство освіти і науки України, а також служби сертифікації, експертизи та інші центральні органи державного управління у сфері науки і техніки грають ключову роль у цьому процесі.

Ці органи розробляють принципи науково-технічного та інноваційного розвитку країни. Вони сприяють розвитку наукового та науково-технічного потенціалу України, організовують та координують інформаційну та інноваційну діяльність. Також вони керують системою науково-технічної експертизи, забезпечують інтеграцію вітчизняної науки у світовий науковий простір з урахуванням і захистом національних пріоритетів. Інші органи влади (міністерства, комітети) здійснюють управління у сфері науково-технічної та

інноваційної діяльності у відповідних галузях; визначають напрями розвитку науково-технологічного потенціалу галузі; формують галузеві науково-технічні програми; організовують випуск сучасної конкурентоспроможної продукції; формують механізм забезпечення науково-технічного розвитку відповідних галузей.

Основними цілями державної науково-технічної та інноваційної діяльності є:

- примноження національного багатства на основі використання науково-технічних досягнень;
- створення умов для досягнення високого рівня життя кожного члена суспільства, його інтелектуального розвитку;
- зміцнення національної безпеки на основі використання науково-технічних досягнень;
- створення умов для розвитку науково-технічної творчості.

Досягнення означених цілей і завдань здійснюється шляхом:

- створення сприятливих організаційно-економічних та правових умов для ефективного використання науково-технічного потенціалу;
- розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки, концентрації ресурсів для їх реалізації;
- формування та реалізації довготермінових науково-технічних програм;
- розроблення дієвих механізмів інтеграції науки і виробництва;
- підготовки наукових кадрів та їх соціально-економічного захисту;
- створення сучасної інфраструктури науки;
- встановлення ефективного міжнародного співробітництва у сфері науково-технічної діяльності.

Форми і методи державного регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності залежать від рівня науково-технічного потенціалу країни.

Науково-технічний потенціал країни - це сукупність національних ресурсів, необхідних для здійснення науково-технічної діяльності, та результати від їх використання.

Складовими науково-технічного потенціалу виступають:

- матеріально-технічна база науки (наукові організації, лабораторії, експериментальні виробництва, інформаційні центри, обладнання тощо);
- наукові кадри (вчені, дослідники, конструктори, винахідники, науково-технічний персонал та ін.);
- результати науково-технічної діяльності (винаходи, відкриття, наукова інформація, патенти, наукові проекти, авторські свідоцтва тощо);
- організаційно-управлінська структура наукової сфери (обсяги фінансування, плани науково-технічної діяльності, завдання з підготовки кадрів, система управління тощо).

Україна володіє високим науковим потенціалом, що визначається визнаними у всьому світі науковими школами та вражаючими досягненнями в різних галузях, таких як розробка нових матеріалів, біотехнології, радіоелектроніка, фізика низьких температур, ядерна фізика, електрозварювання, інформатика і багато інших. Для оптимального використання цього потенціалу важливо створити сприятливі умови, спрямовані на максимальне розкриття цих наукових можливостей. Держава повинна взяти на себе роль керівника інноваційного розвитку, фінансувати та координувати дослідження та розробки в найсучасніших і перспективних напрямках науково-технічного прогресу.

Хоч позиції України в науково-технічній діяльності є досить високими, в останнє десятиріччя у цій сфері мають місце негативні тенденції в усіх підсистемах науково-технічного потенціалу: новаційному менеджменті (наукові кадри, дослідницькі розробки); інноваційному менеджменті (впровадження і ринкове освоєння нововведень); функціонально-ресурсному менеджменті (організація, управління, забезпечення фінансове, матеріально-технічне, інформаційне).

Наукоємність ВВП України неухильно зменшується – з 0,70 % у 2013 р. до критичного значення – 0,29 % у

2021 р. з незначним підвищенням до 0,33 % у 2022 р. За таких її значень наука України практично перестала виконувати економічну функцію. За оцінками фахівців, при наукоємності менше 0,9 % ВВП виконує лише пізнавальну функцію, а при менше 0,3 % ВВП – лише соціокультурну (рис. 6).

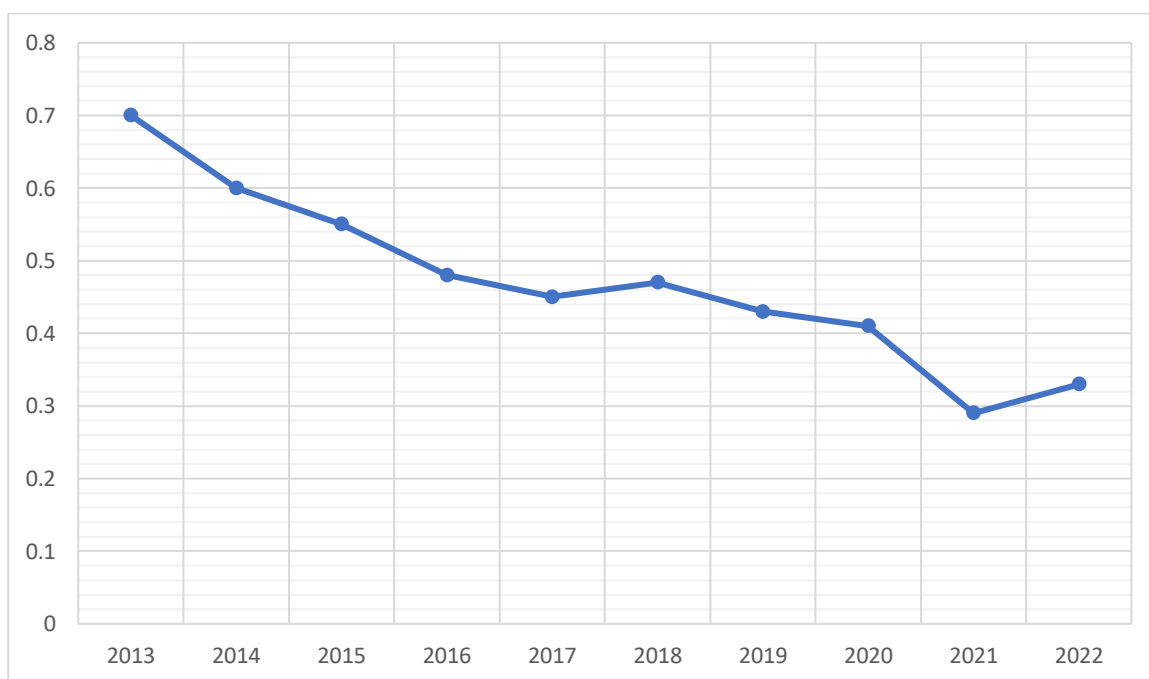

Рис.6 Динаміка наукоємності ВВП України, %

«Частка обсягу витрат на ДіР у ВВП у країнах ЄС–27 (за даними 2021 р.) у середньому становила 2,26 %. Більшою за середню вона була у Швеції – 3,35

%, Бельгії – 3,22 %, Австрії – 3,19 %, Німеччині – 3,13 %, Фінляндії – 2,99 %, Данії – 2,81 %, Франції – 2,21 %; меншою – у Румунії, Мальті, Латвії, Болгарії, та Кіпрі (від 0,47 % до 0,87 %)9. Найбільші значення цього показника мають Ізраїль (5,56 %) та Південна Корея (4,93 %), більше 3 % – Китай (3,78 %), США (3,46 %) та Японія (3,30 %)» [18].

Отже, вітчизняна наукоємність ВВП майже усемеро менше середнього значення цього показника за країнами ЄС, не кажучи вже про провідні країни з наукоємністю 3 % і більше. Тобто конкурувати Україна може лише з країнами, що не є постачальниками нових технологій чи продукції з високим ступенем доданої вартості.

Проблема підвищення якості і ефективності функціонування вітчизняного сектору генерації знань як фундаменту інноваційної економіки стає особливо гостро під час повномасштабної воєнної агресії РФ проти України, у воєнний та повоєнний періоди. За умов необхідності вивільнення бюджетних коштів на здійснення заходів, пов'язаних із захистом держави, надзвичайно важливим для України залишається питання проведення наукових досліджень та розробок за рахунок видатків державного бюджету [18].

Результати оцінювання стану інноваційної та науково-технічної сфери України на основі рейтингу Зведеного інноваційного індексу за індикаторами Європейського інноваційного табло також свідчать про необхідність розроблення і втілення єдиної узгодженої науково-технічної та інноваційної політики, здійснення істотних перебудов в економіці, значних вкладень держави в інноваційну сферу та розвиток сучасних технологій.

Вирішення проблем, які призводять до гальмування інноваційного розвитку в Україні та, відповідно, низьких позицій у міжнародних рейтингах, потребує:

- удосконалення інституційного середовища та впровадження ефективних інструментів державної підтримки реалізації інноваційних розробок;

- стимулювання збільшення інвестицій в інноваційну діяльність;
- поширення науково-технічних програм, що передбачають співпрацю між науковим та виробничим секторами;
- налагодження партнерських відносин з країнами ЄС та світовими лідерами у сфері інноваційного розвитку;
- модернізації української освітньої системи та підготовки наукових кадрів відповідно до міжнародних стандартів;
- вдосконалення системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності.

Реалізація цих завдань має стати рушієм розвитку інноваційної сфери, важливим кроком на шляху до забезпечення сталого розвитку та досягнення конкурентоспроможності України на світовій арені, а, отже, сприятиме підвищенню рейтингу країни в міжнародному контексті [46].

Наведені дані свідчать про необхідність формування дієвих важелів державного регулювання науково-технічної та інноваційної діяльності, спрямованої на технологічні зміни, інноваційну синергетику (самоорганізацію, самовідтворення).

Висновки до розділу 3

Відбудова країни після війни є складним і тривалим процесом, який потребує комплексного підходу та співпраці всіх сфер суспільства. План відбудови може включати ряд ключових напрямків та заходів. Уже сьогодні важливо розуміти, як ефективно відновлювати державу, ретельно вибирати оптимальний напрямок дій і розробляти конкретний план заздалегідь, щоб після перемоги втілити його в життя якнайшвидше.

За словами багатьох економістів «післявоєнна відбудова України буде одним із наймасштабніших проектів з часів плану Маршалла (1947 рік).

За прогнозами уряду в Україні пріоритетними будуть такі сектори економіки як, військово-промисловий комплекс, аграрна галузь, енергетика, ІТ, будівництво та машинобудування.

Враховуючи міжнародний досвід відновлення, ми розуміємо, що всі процеси при відбудові повинні бути максимально ефективні та викликати довіру суспільства й міжнародних партнерів.

Адміністративні послуги в Україні поступово стають доступними з будь-яких мобільних пристроїв через Інтернет, зменшується кількість черг або очікування, тривалих процесів ідентифікації або заповнення паперів. Багаторічний досвід Бельгії, Данії та Британії вказує, що використання цих технологій дає змогу державам заощадити значні бюджетні кошти, усунути дублювання управлінських функцій.

Вітчизняна наукоємність ВВП майже усемеро менше середнього значення цього показника за країнами ЄС, не кажучи вже про провідні країни з наукоємністю 3 % і більше. Тобто конкурувати Україна може лише з країнами, що не є постачальниками нових технологій чи продукції з високим ступенем доданої вартості.

ВИСНОВКИ

Вивчення науково-теоретичних аспектів державного регулювання господарської діяльності підтверджує його ключову роль у формуванні стабільного та розвинутого економічного середовища. Держава виступає не лише регулятором, а й стимулятором економічного зростання та соціального розвитку.

Важливо визначити, що державне регулювання повинно бути спрямоване на досягнення стратегічних цілей, таких як забезпечення сталого економічного зростання, зменшення соціально-економічних нерівностей та підтримка конкурентоспроможності.

Розгляд наукових аспектів вказує на необхідність гнучких та адаптивних механізмів державного регулювання, спроможних ефективно реагувати на зміни у світовій економіці, технологічному прогресі та інші фактори, що впливають на господарську діяльність.

Здійснення державного регулювання найбільш ефективно при наявності партнерства та співпраці між державними інституціями та підприємствами. Важливо створювати умови для взаємодії та обміну інформацією для спільного досягнення економічних та соціальних цілей.

Наукові та теоретичні знання є ключовими для постійного вдосконалення механізмів державного регулювання. Динаміка глобальної економічної сцени вимагає постійного аналізу, вдосконалення та адаптації стратегій регулювання.

Економічні функції держави взаємодіють між собою та визначають загальну економічну політику держави. Державне регулювання у цих сферах допомагає забезпечити стабільний розвиток економіки, захистити інтереси громадян та підприємств, а також забезпечити ефективне функціонування ринкової системи.

Місце і роль державного регулювання в сфері господарювання визначаються рядом факторів, включаючи економічні, соціальні та політичні аспекти. Основні аспекти місця якого повинні бути спрямовані на забезпечення стабільності економіки, уникнення криз і забезпечення належного рівня керованості економічними процесами, зокрема:

- регулювання ключових економічних показників, таких як інфляція, безробіття і ВВП, для досягнення економічної стійкості;
- захист інтересів громадян і компаній, встановлення норм та стандартів для захисту прав та інтересів споживачів;
- забезпечення конкуренції на ринках для запобігання монопольному позначенню і забезпечення ефективності ринкових відносин;
- формування умов для розвитку ринку праці і зменшення безробіття;
- встановлення норм та правил для захисту навколишнього середовища та забезпечення екологічної стійкості;
- заохочення інновацій, наукових досліджень та розвитку високотехнологічних галузей, фінансування та розвиток ключових інфраструктурних об'єктів для підтримки економічного зростання;
- контроль над банківською системою та фінансовими інструментами для запобігання фінансовим кризам і забезпечення фінансової стабільності;
- забезпечення дотримання законів, встановлення правил гри та каральної відповідальності за їх порушення.

Загалом, державне регулювання виступає важливим інструментом для забезпечення економічної стабільності, справедливості та сталого розвитку в сучасному суспільстві.

Відбудова країни після війни є складним і тривалим процесом, який потребує комплексного підходу та співпраці всіх сфер суспільства. План

відбудови може включати ряд ключових напрямків та заходів. Уже сьогодні важливо розуміти, як ефективно відновлювати державу, ретельно вибирати оптимальний напрямок дій і розробляти конкретний план заздалегідь, щоб після перемоги втілити його в життя якнайшвидше.

За словами багатьох економістів «післявоєнна відбудова України буде одним із наймасштабніших проектів з часів плану Маршалла (1947 рік)».

За прогнозами уряду в Україні пріоритетними будуть такі сектори економіки як, військово-промисловий комплекс, аграрна галузь, енергетика, ІТ, будівництво та машинобудування.

Враховуючи міжнародний досвід відновлення, ми розуміємо, що всі процеси при відбудові повинні бути максимально ефективні та викликати довіру суспільства й міжнародних партнерів.

Адміністративні послуги в Україні поступово стають доступними з будь-яких мобільних пристроїв через Інтернет, зменшується кількість черг або очікування, тривалих процесів ідентифікації або заповнення паперів. Багаторічний досвід Бельгії, Данії та Британії вказує, що використання цих технологій дає змогу державам заощадити значні бюджетні кошти, усунути дублювання управлінських функцій.

Вітчизняна наукоємність ВВП майже усемеро менше середнього значення цього показника за країнами ЄС, не кажучи вже про провідні країни з наукоємністю 3 % і більше. Тобто конкурувати Україна може лише з країнами, що не є постачальниками нових технологій чи продукції з високим ступенем доданої вартості.

Мобілізація ресурсів під час воєнного стану є складним і масштабним завданням, яке вимагає добре розроблених планів та координації зусиль національного уряду, громадянського суспільства та приватного сектору. Ефективна мобілізація допомагає забезпечити національну безпеку та оборону в надзвичайних ситуаціях.

Централізація управління під час воєнного стану має на меті забезпечити ефективну реакцію на надзвичайну ситуацію та збереження національної безпеки. Однак це також може супроводжуватися обмеженнями прав та свобод громадян, і тому важливо забезпечити баланс між безпекою та збереженням громадянських прав та свобод.

Ці особливості побудови раціонального регулювання господарської діяльності в умовах військового стану можуть варіюватися в залежності від конкретної ситуації та загроз. Важливо заздалегідь розробити стратегії та плани, щоб забезпечити ефективну реакцію та захист національних інтересів.

В сучасних країнах із високорозвинутою економікою використання електронних технологій не лише представляє собою технічне рішення, але є також концепцією впровадження електронного управління як складової якісного трансформування суспільних відносин.

Зазначте, що ступінь розвитку та доступність цих сервісів може значно відрізнятись в різних країнах та регіонах, і ці процеси можуть продовжувати еволюцію відповідно до технологічного прогресу та реформ у сфері державного управління.

Україна володіє високим науковим потенціалом, що визначається визнаними у всьому світі науковими школами та вражаючими досягненнями в різних галузях, таких як розробка нових матеріалів, біотехнології, радіоелектроніка, фізика низьких температур, ядерна фізика, електрозварювання, інформатика і багато інших. Для оптимального використання цього потенціалу важливо створити сприятливі умови, спрямовані на максимальне розкриття цих наукових можливостей. Держава повинна взяти на себе роль керівника інноваційного розвитку, фінансувати та координувати дослідження та розробки в найсучасніших і перспективних напрямках науково-технічного прогресу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Один чи більше авторів без редактора

1. Відбудова України: принципи та політика: Юрій Городніченко, Ілона Сологуб, Беатріс Ведер ді Мауро, https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf
2. Господарська діяльність та новітні технології: актуальні проблеми регулювання в умовах воєнного стану / за ред. О. О. Дмитрик, К. О. Токаревої. – Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2022. – 195 с.
3. Державне регулювання економіки : навч. посібник / О. С. Сенишин, М. О. Горинь, О. О. Кундицький. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. – 334 с.
4. Державне регулювання економіки [Текст] : навч. У метод. посібник. / Н. Г. Ушакова, Л. М. Зарецька – Х. : ХДУХТ, 2014. – 225 с.
5. Державне регулювання економіки Стельмащук А.М.: Навчальний посібник. – Тернопіль : ТАНГ, 2000. – 315 с.
6. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч.посіб. / Г. С. Третяк, К. М. Бліщук. — Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. —128с.
7. Державне регулювання економіки. Конспект лекцій. Одеса – 2019 ZhavnerchukOV_Derj_reg_ek_KL_2019.pdf
8. Державне регулювання економіки: конспект лекцій /Роман Яковенко. – Кіровоград : КНТУ, 2012. – 40 с. : іл.
9. Державне регулювання економіки: курс лекцій для студентів ОС «Бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент» / Укладач Феєр О.В., Паулик А.Я., – Мукачево : МДУ, 2017. -143 с.
10. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник, Швайка Л.А. Рік видання: 2006 Видавець: Київ: Знання, Кількість сторінок: 435

11. Державне регулювання економіки: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти бакалаврського рівня спеціальності Мельникова О. 051 «Економіка»: електронне видання. Харків: ХНПУ, 2023. 105 с.
12. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. – К., 2017.
13. Електронні сервіси в господарській діяльності: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. / В. М. Адам, М. С. Долинська та ін.; за заг. ред. М. С. Долинської. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 282 с.
14. Конспект лекцій з дисципліни Дегтяр О. А. «Державне регулювання економіки» (для студентів усіх форм навчання за спеціальністю 073 – Менеджмент) / О. А. Дегтяр ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 147 с.
15. Правове регулювання підприємницької діяльності: навчальний посібник / Л. В. Хомко, Х. Ю. Кульгавець. – Львів: ЛьвДУВС, 2016. – 424 с.
16. Теоретичні основи державного регулювання економіки: О.В. Жавнерчик . Одеса 2019. Одеський державний екологічний університет. 113с.
17. Основи електронного урядування С. А. Чукут, О. В. Загвойська, Я. Ю. Цимбаленко © КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 268с.
18. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році: науковоаналітична доповідь / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда та ін. – К.: УкрІНТЕІ, 2023. – 94 с/
19. План відновлення України <https://recovery.gov.ua/>
20. Звіт за результатами аналітичного дослідження «Стан та перспективи розвитку державних електронних інформаційних ресурсів» https://tapas.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/Report_SEIR_UKR.pdf.
21. Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення. Київська школа економіки. Наталія Шаповал, Максим Федосеєнко, Олексій Грибановський, Ольга Терещенко, <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>

22. Велика агропереробка: як збільшити додану вартість в агросекторі
<https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/22/688436/>
23. Дерегуляція бізнесу на період воєнного стану: як спрацювали нововведення.
<https://pravo.ua/derehuliatsiia-biznesu-na-period-voiennoho-stanu-iak-spratsiuvaly-novovvedennia/>
24. Засоби державного регулювання господарської діяльності: теоретико-правовий аспект https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Dmytryk_2018/Dmytryk_2018_10.pdf
25. Здійснення господарської діяльності в умовах воєнного стану: Ментух Н.Ф. законодавчі новації <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/article/view/>
26. Здійснення господарської діяльності в умовах воєнного стану. Саєнко А.Г.: Юридичний науковий електронний журнал DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-10/64>.
27. Інформація про результати державної програми «доступний фінансовий лізинг 5–7–9%». URL: <https://bdf.gov.ua/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostu...>
28. Механізм державного регулювання економіки та вибір напрямку економічної політики в сучасних умовах господарювання. Адамовська В.С, Державне управління: удосконалення та розвиток № 4, 2017, <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1063>
29. Науково-практичний коментар господарського кодексу України За загальною редакцією. В. К. Мамутова. Київ.
30. Повоєнне відновлення України. Нові ринки та цифрові рішення <https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/09/Digital-instruments-in-Ukrainian-recovery.pdf>
31. Правове регулювання господарської діяльності та господарських відносин в особливий період. М. М. Прохоренко, Юридичний вісник 2 (39) 2016

32. Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності: проблеми формування. Бойчук Р. П. <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/>
33. Теоретичні основи надання електронних послуг в Україні Н. В. Опар, <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=2106>
34. Уряд збільшив фінансування грантових програм для переробних підприємств. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4e515dec-d515-493a-8132...>
35. Уряд представив план післявоєнної відбудови України: основні принципи <https://nashkiev.ua/news/uryad-predstaviv-plan-pislyavoennoi-vidbudovi-ukraini-osnovni-printsipi>
36. Як відбудувати Україну після війни <https://www.ukrainer.net/vidbudova/>
37. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Єгор Григоренко, Моніка Шніцер. Велике дослідження. <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina>
38. Актуальні проблеми правового регулювання економічного відновлення жовтня 2023 року) / за заг. ред. М.С. Долинської. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 151
39. Інституційне забезпечення управління господарською діяльністю аграрних підприємств В. В. РОССОХА, <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core>
40. Інституційні засади державного регулювання господарської діяльності в Україні. Бойчук Роман Петрович. https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2020/16.11.2020/16.11.2020_3.pdf
України: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (20
41. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsijna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>
42. Вікіпедія <https://uk.wikipedia.org/wiki>
43. Завдяки урядовій програмі релокації збережено понад 35 тисяч робочих місць - Тетяна Бережна <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a54c8281-02fa-4ced-8b14-3a7ca772a826&title=Zavdiaki>

44. Заходи підтримки промисловості України під час повномасштабної війни
<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/zakhody-pidtrymky-promyslovosti-ukrayiny-pid-chas-povnomasshtabnoyi-viyny>
45. Національний інститут стратегічних досліджень. Новітні енергетичні технології та їхній вплив на функціонування систем енергопостачання
<https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analychni-dopovidi/novitni-enerhetychni-tekhnohiiyi-ta-yikh-vplyv-na>.
46. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році. Nauk-analit.dopov.Naukova.ta.nauk-tekhn.diyaln.v.Ukr.2022-25.07.2023.pdf
47. <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=0e082a95-33ed-44f1->
48. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/top-10-elektronnykh-servisiv-dlya-dopomohy-ukrayintsyam-pid-chas-viyny>
49. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>.
50. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15#Text>.
51. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text>.
52. Про введення воєнного стану в Україні: указ Президента України №64/2022 від 24 лютого 2022р. URL:<https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
53. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 3 березня 2022 року №2118-IX. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>
54. Постанова КМУ «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723» від 14.10.2022 № 1194. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadkiv-za-1194>

55. Закон України «Про внесення зміни до статті 287 Митного кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні» від 21.06.2022 № 2331-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2331-20#Text>
56. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 24.12.2023, № 1160-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>
57. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення сприятливих умов для діяльності індустріальних парків в Україні» від 21.06.2022 № 2330-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2330-20#Text>
58. Закони України: «Про підприємництво» № 785-XII від 26.02.91, Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, № 14, ст.169
59. Закони України: «Про підприємства в Україні» N 888-XII (888-12) від 27.03.91 Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 24, ст.272
60. Закони України «Про господарські товариства», № 1577-XII від 19.09.91 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 49, ст.682
61. Закони України Про селянські (фермерські) господарства» N 2010-XII (2010-12) від 20.12.91 Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, N 14, ст.186
62. Закони України «Про приватизацію невеликих державних підприємств» № 2172-XII від 06.03.92 Відомості Верховної Ради України, 1992, № 24, ст. 350)
63. Закони України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 № 334/94-ВР Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 4, ст. 28
64. Закон України від 23.03.1996 № 98/96-ВР "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 20, ст. 82
65. Закону України від 01.06.2000 р. № 1775-III "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 36, ст.299

66. Законом України від 19.10.2000 р. "Про державну підтримку малого підприємництва" <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2447563-05#Text>
67. Закон України від 21.12.2000 р. "Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні" Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 7, ст.35
68. Закону України від 05.04.2007 р. № 877-V "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 29, ст.389
69. Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 29, ст.389
70. Закон України від 15.11.2011 р. № 4025-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 25, ст.263
71. Закон України від 15.11.2011 р. № 4025-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, N 25, ст.263
72. Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 3, ст.23
73. Постанова КМУ «Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 28 і від 14 липня 2021 р. № 723» від 14.10.2022 № 1194. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadkiv-za-1194>
74. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку використання учасником індустріального (промислового) парку вивільнених від оподаткування коштів на розвиток його діяльності в межах індустріального (промислового) парку» від 30.09.2022 № 1095. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-vykorystannia-u...>

- 75.Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання повної або часткової компенсації відсоткової ставки за кредитами (позиками) на облаштування та/або здійснення господарської діяльності у межах індустріальних (промислових) парків» від 28.10.2022 № 1208. URL: <http://surl.li/ebeku>
- 76.Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання коштів на безповоротній основі для облаштування індустріальних (промислових) парків та/або забезпечення будівництва об'єктів суміжної інфраструктури, необхідних для створення та функціонування індустріальних (промислових) парків» від 28.10.2022 № 1207. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-nadannya-koshti...>
- 77.Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання компенсації витрат ініціаторам створення індустріальних (промислових) парків – суб'єктам господарювання, керуючим компаніям та учасникам індустріальних (промислових) парків на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж» від 03.01.2023 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/10-2023-%D0%BF#Text>
- 78.Постанова КМУ «Про внесення змін до пункту 19 Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 12.09.2023 № 972. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/972-2023-%D0%BF#n2>
- 79.ЗАКОН УКРАЇНИ «Про наукову і науково-технічну діяльність» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу
на здобуття освітнього ступеня магістр
студента факультету суспільних та прикладних наук
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
на тему: Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання
Духняка Романа Васильовича

Державне регулювання в сфері господарювання є одним із базових напрямків державної політики. Питання державної підтримки та розвитку суб'єктів господарювання є актуальними, адже вони впливають на економічну безпеку країни. Особливо актуальними ці питання постають у період різних катаклізмів, геополітичних конфліктів та воєн. Формування теоретико-методологічного обґрунтування та науково-прикладної розробки державного регулювання господарської діяльності стає одним із пріоритетних публічного управління.

Духняка Р.В. проведено ґрунтовне дослідження проблеми, актуальної для вітчизняної науки публічного управління та адміністрування. Магістерська робота Духняка Р.В. містить усі необхідні для такого виду дослідження компоненти – аналіз досягнень попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, узагальнення матеріалів, належну апробацію результатів дослідження.

Магістрант здійснив дослідження обраної ним теми на високому науковому рівні.

Так, заслуговують на увагу положення та висновки щодо:

- порівняльного аналізу та узагальнення існуючих наукових джерел щодо державної підтримки та Європейському Союз;
- аналізу державної підтримки суб'єктів господарювання;
- запропоновані можливі шляхи удосконалення державної політики України.

Разом з тим окремі положення магістерської роботи потребують конкретизації під час захисту, уточнення потребує наступне положення. В роботі, автор мало приділяє повноваженням органів місцевого самоврядування у сфері здійснення державної політики України.

За формою та змістом магістерська робота відповідає чинним нормативним вимогам, є самостійним дослідженням, у котрому здобувач вищої освіти показав знання засад спеціальності, знання конкретного предмета свого дослідження, вміння одержувати інформацію за допомогою сучасних методів пізнання, вміння критично осмислювати одержану інформацію та подавати її у прийнятній формі.

На підставі наведеного вважаю, що магістерська робота Духняку Р.В. на тему «Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання» заслуговує оцінки «відмінно», а її автор – присвоєння освітнього ступеня «магістр».

Науковий керівник
доцент кафедри права
та публічного управління
ЗВО «Університет Короля Данила»
кандидат наук з державного управління

Гамалюк Б.М.

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
на здобуття освітнього ступеня магістр
студента факультету суспільних та прикладних наук
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
на тему: Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання
Духняка Романа Васильовича

Представлена на рецензію магістерська робота відповідає затвердженій темі, викладена науковою мовою, логічно й послідовно відображає мету та поставлені в роботі завдання. Робота є актуальною, присвячена проблемним публічного управління та адміністрування, а місцю та ролі державного регулювання у сфері господарювання.

Структура роботи є логічною та довершено відображає проблематику проведеного дослідження. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків, переліку використаних джерел.

Духняком Р.М вирішено коло взаємопов'язаних завдань, з огляду на які можна стверджувати про досягнення поставленої мети дослідження. У магістерській роботі удосконалено та обґрунтовано низку важливих норм. А саме, в умовах військової агресії та швидкої технологічної зміни та цифрової трансформації державне регулювання має вирішувати нові виклики, такі як: регулювання господарської діяльності в умовах воєнного стану, захист персональних даних, кібербезпека та ефективне використання цифрових технологій у всіх сферах господарювання.

В роботі магістрантом використана необхідна емпірична база, матеріали практики, що робить теоретичні висновки дослідження більш переконливими.

Разом з тим окремі положення роботи потребують конкретизації під час захисту, слід було б, частину описового тексту представити у вигляді графічних зображень. Про-те дане зауваження не є суттєвим, магістерська робота виконана належним чином, відповідає всім вимогам, що регламентують виконання магістерських робіт та завданню на виконання роботи.

Однак, це не знижує загальний високий рівень проведеного дослідження.

В цілому, магістерська робота Духняка Р.В є самостійним науковим дослідженням. Тема роботи повністю розкрита, поставлена мета досягнута, вирішені поставлені завдання. Зміст кваліфікаційної роботи вказує на гарну обізнаність магістранта з даної проблеми. Простежується ретельна робота автора по кожному розділу роботи.

Дослідження є оригінальним, завершеним, відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого типу, а її автор – Духняк Р.В., при умові успішного захисту, заслуговує на позитивну оцінку.

Рецензент:

**Начальник юридичного відділу
Головного управління Державної
казначейської служби України
в Івано-Франківській області**

Лілія ШИКЕРИНЕЦЬ

метадані

Заголовок

Місце і роль державного регулювання у сфері господарювання

Автор

Духняк Р.В. Науковий керівник / Експерт

підрозділ

King Danylo University

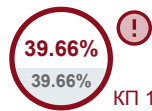
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

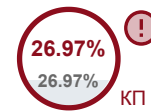
Заміна букв		1
Інтервали		0
Мікропробіли		13
Білі знаки		24
Парафрази (SmartMarks)		255

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

18851

Кількість слів

155146

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	http://politics.ellib.org.ua/pages-4063.html	269	1.43 %
2	http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/8084a7a6b22d8898be58b5e9bc3edd03Administrativn_e-pravo-2014.pdf	254	1.35 %
3	https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/top-10-elektronnykh-servisiv-dlya-dopomohy-ukrayintsyam-pid-chas-viyny	218	1.16 %
4	https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1600115	193	1.02 %
5	https://nashkiev.ua/news/uryad-predstaviv-plan-pislyvoennoi-vidbudovi-ukraini-osnovni-printsipi	189	1.00 %